

วิธีชีวิตและสภาวะการณปัจจุบันในสังคมเมือง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิธีชีวิตและสภาวะการณปัจจุบันในสังคมเมือง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

LIFE IN THE CONTEMPORARY CONDITION OF URBAN SOCIETY

By

Mr. Nirot Thongthammachat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Master of Fine Arts Program in Visual Arts

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2014

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ วิถีชีวิตและสภาพการณ์
ปัจจุบันในสังคมเมือง ” เสนอโดย นายนิโรธ ทองธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์วิโชค มุกดามณี

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นาวิน เบ็ญกลาง)

...../...../.....

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์รุ่ง ชีระพิจิตร)

...../...../.....

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธณชฎ์ ทิพย์วารี)

...../...../.....

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพโรจน์ วังบอน)

...../...../.....

กรรมการ

(ศาสตราจารย์วิโชค มุกดามณี)

...../...../.....

55001205: สาขาวิชาทัศนศิลป์

คำสำคัญ: จิตรกรรม /วิถีชีวิตและสภาพการณ์ปัจจุบันในสังคมเมือง

นิโรธ ทองธรรมชาติ: วิถีชีวิตและสภาพการณ์ปัจจุบันในสังคมเมือง. อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์: ศ.วิโชค มุกดามณี. 75 หน้า.

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ข้าพเจ้าต้องการที่จะสะท้อนวิถีชีวิต
และสภาพการณ์ปัจจุบันของสังคมเมือง ทั้งลักษณะกายภาพภายนอกและสภาวะจิตใจภายในของ
ผู้ที่อาศัยอยู่ในสังคมเมือง ซึ่งอยู่ในภาวะที่เปลี่ยนแปลง โดดเดี่ยว สับสน ความรู้สึกไม่แน่นอน
และภาวะไร้คำตอบของชีวิตที่ข้าพเจ้าได้สัมผัสและรับรู้ ผ่านผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์จากวัสดุ
และสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมือง

การวิจัยและสร้างสรรค์นี้เป็นการค้นคว้าหาแนวทางทั้งด้านกระบวนการคิดและ
กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้า ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้วิเคราะห์ผลงานศิลปะของศิลปินที่
สร้างสรรค์จากวัสดุและสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมือง และศึกษาวิถีชีวิตและสภาพการณ์ของสังคม
เมืองในปัจจุบัน ผลจากการวิเคราะห์ทำให้ข้าพเจ้ามีความเข้าใจถึงเหตุผลในการนำวัสดุเหล่านี้มาใช้
วิธีการจัดการกับวัสดุ เป็นต้น และข้าพเจ้าสามารถนำความรู้มาสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการ
พัฒนากระบวนการคิดและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่สามารถถ่ายทอดความคิดของข้าพเจ้าออกมา
เป็นรูปธรรมให้ผู้ดูได้สัมผัสรับรู้ถึงวิถีชีวิตและสภาพการณ์ปัจจุบันของสังคมเมือง ซึ่งเต็มไปด้วย
ภาวะความเปลี่ยนแปลง โดดเดี่ยว สับสน ความรู้สึกไม่แน่นอน และภาวะไร้คำตอบของชีวิต อีกทั้ง
การวิจัยครั้งนี้ยังทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจตัวเองมากขึ้น

สาขาวิชาทัศนศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2557

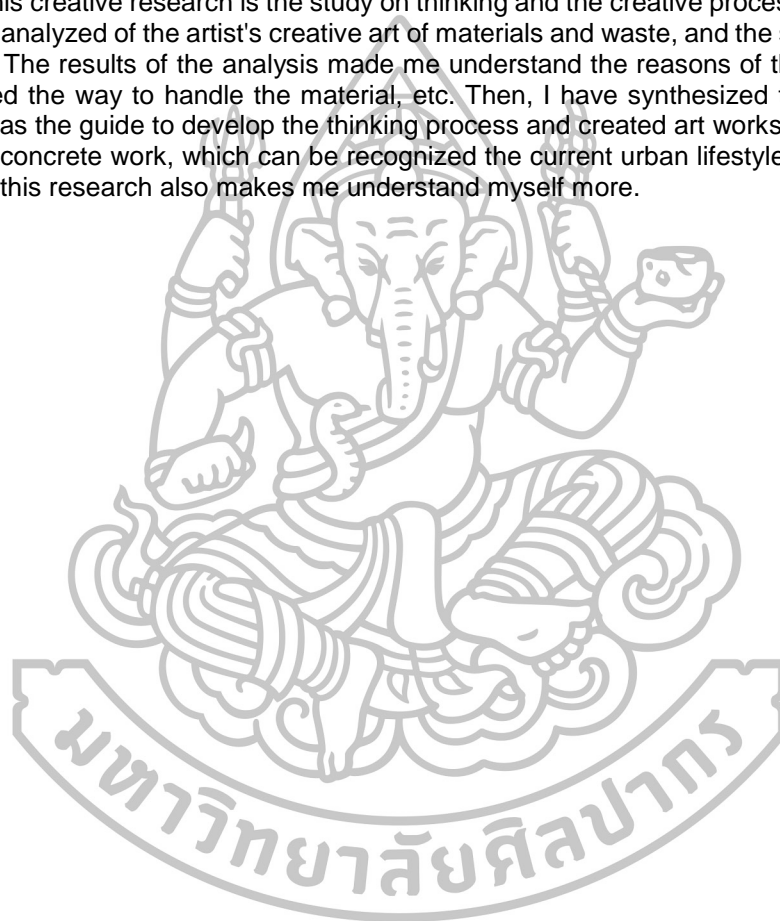
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

55001205: MAJOR: VISUAL ARTS

KEY WORDS: PAINTING /LIFE IN THE CONTEMPORARY CONDITION OF URBAN SOCIETY
NIROT THONGTHAMMACHAT : LIFE IN THE CONTEMPORARY CONDITION OF
URBAN SOCIETY. THESIS ADVISOR : PROF.VICHOKE MUKDAMANEE. 75 pp.

This creative research which I would like to reflect the lifestyle and current situation of urban life both physical and internal mental condition of people living in urban society, with loneliness, confusion, unstable, and lacking of aim in life that I have perceived, as my life experience and awareness then it has been presented via creative art from materials and objects from urban waste.

This creative research is the study on thinking and the creative process of art works, including the analyzed of the artist's creative art of materials and waste, and the study on urban life situation. The results of the analysis made me understand the reasons of these materials using included the way to handle the material, etc. Then, I have synthesized the knowledge getting to be as the guide to develop the thinking process and created art works. It can convey the idea into concrete work, which can be recognized the current urban lifestyle and situation. Furthermore this research also makes me understand myself more.

Program of Visual Arts

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature

Academic Year 2014

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์วิโชค มุกดามณี ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย รวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์นำวิน เบี้ยคกลาง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์รุ่ง ธีระพิจิตร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพโรจน์ วังบอน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธณฤกษ์ ทิพย์วาริ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ทุกท่านที่ให้ความรู้ ให้คำแนะนำและประสบการณ์อันมีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเจ้าของหนังสือวารสาร เอกสาร และวิทยานิพนธ์ทุกเล่ม ที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ ขอขอบคุณคุณสมปรารถนา พรรณพัฒน์ คุณสายสุนีย์ นกคำ คุณเยาวภา แจงจันทร์ ตลอดจนพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ให้คำแนะนำและกำลังใจแก่ข้าพเจ้าตลอดมา

คุณค่าหรือประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่พระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ที่อบรมสั่งสอน แนะนำ ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
	กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
	สารบัญภาพ	ณ
	บทที่	
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
	สมมติฐานของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตการวิจัย.....	5
	ขั้นตอนการวิจัย.....	5
	เวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	5
	วิธีการวิจัย.....	5
	แหล่งข้อมูล.....	6
	อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	6
	ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการวิจัย.....	6
	การเสนอผลงาน.....	6
2	ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยและสร้างสรรค์ผลงาน.....	7
	ข้อมูลทางด้านสังคมศาสตร์.....	7
	ขยะและวัสดุเหลือใช้.....	7
	ปัญหาขยะ.....	9
	การจัดการขยะ.....	10
	วิถีชีวิตและสภาวะการณ์ปัจจุบันในสังคมเมือง.....	12
	ภาวะอารมณ์ของคนในสังคมเมือง.....	13
	ความเหงา.....	13
	ผลงานวรรณกรรมที่สะท้อนความเหงาของคนเมือง.....	14
	ข้อมูลด้านศิลปะ.....	15
	กลุ่มศิลปะลัทธิดาดา (Dadaism)	15

บทที่	หน้า
ตัวอย่างศิลปินที่น่าสนใจของเหลือใช้หรือขยะมาสร้างสรรค์เป็นผลงาน	18
ชลุค นิมเสมอ	19
มณฑิธร บุญมา.....	23
Robert Rauschenberg	28
Tony Cragg.....	34
Max Frisinger	39
สรุปผลการวิเคราะห์ผลงานศิลปะของศิลปิน	42
3 การพัฒนาและการสร้างสรรค์ผลงาน	45
การสังเคราะห์ข้อมูล	45
การสร้างสรรค์ผลงาน	48
4 ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์	56
ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 แผ่นไม้อัด	56
ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 เครื่องเรือน	60
ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ดัลบี้เมตร	61
ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 4 อุปกรณ์ทำความสะอาด.....	65
5 สรุปผลการสร้างสรรค์ ปัญหาและข้อเสนอแนะ	69
รายการอ้างอิง	71
ประวัติผู้วิจัย	74

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	Marcel Duchamp, Bicycle Wheel, 1951 (third version, after lost original of 1913) ...	16
2	Marcel Duchamp, Fountain, 1964 (fifth version, after lost original of 1917).....	16
3	ชลุค นีมเสมอ, ประติมากรรมชนบท 14/2524, 2524	20
4	ชลุค นีมเสมอ, ประติมากรรมชนบท 7/2525, 2525	20
5	ชลุค นีมเสมอ, ประติมากรรมชนบท 4/2525 ก, 2525.....	21
6	ชลุค นีมเสมอ, ประติมากรรมชนบท 4/2525 ง, 2525	21
7	มณฑิยร บุญมา, สองทวย, 2532.....	24
8	มณฑิยร บุญมา, สตูป์, 2533.....	26
9	มณฑิยร บุญมา, เทพธิดาวีนัสแห่งกรุงเทพฯ, 2534 - 2536	27
10	Robert Rauschenberg, Yellow Moby Glut, 1986.....	29
11	Robert Rauschenberg, Regular Diary Glut, 1986	30
12	Robert Rauschenberg, Greek Toy Glut (Neapolitan), 1987.....	30
13	Robert Rauschenberg, Greenhouse Glut (Neapolitan), 1987.....	31
14	Robert Rauschenberg, Chrome Castle Glut (Neapolitan), 1987.....	31
15	Robert Rauschenberg, Soaring Dribble Glut, 1992.....	32
16	Tony Cragg, Stacks, 1975	35
17	Tony Cragg, Blue Moon, 1980.....	37
18	Tony Cragg, Blue Container, 1981	37
19	Tony Cragg, Britain seen from the North, 1981	38
20	Max Frisinger, Noah's Ark (CocoRosie), 2010.....	42
21	Max Frisinger, Rising (Yoko Ono), 2010	41
22	การสังเคราะห์ผลงานชลุควิทยานิพนธ์ชุดที่ 1	46
23	การสังเคราะห์ผลงานชลุควิทยานิพนธ์ชุดที่ 2	46
24	การสังเคราะห์ผลงานชลุควิทยานิพนธ์ชุดที่ 3	47
25	การสังเคราะห์ผลงานชลุควิทยานิพนธ์ชุดที่ 4.....	47
26	ภาพแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัสดุ แรงบันดาลใจ ความคิดจินตนาการ แนวความคิด เนื้อหาเรื่องราว รูปแบบของผลงาน	48
27	ภาพแผนภูมิกระบวนการสร้างสรรค์	49

ภาพที่		หน้า
28	ผลงานที่นำมาพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์.....	50
29	ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	51
30	ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	51
31	ภาพร่างผลงาน.....	52
32	ภาพร่างผลงาน.....	52
33	แบบจำลองผลงาน.....	53
34	ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 3.....	54
35	ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 4.....	55
36	ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 1.....	57
37	ภาพที่ออกแบบด้วยโปรแกรมตกแต่งภาพ Adobe Photoshop.....	58
38	ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 2.....	59
39	ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 3.....	60
40	ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 ชั้นที่ 1.....	61
41	ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 1.....	62
42	ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 2.....	63
43	ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 3.....	64
44	ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 4.....	65
45	ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 4 ชั้นที่ 1.....	66
46	ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 4 ชั้นที่ 2.....	67

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2504 ที่เน้นเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลักและปัจจัยที่จะทำให้เศรษฐกิจเจริญในเวลานั้นก็คืออุตสาหกรรม ได้ทำให้ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จากสังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรม จากสังคมชนบทเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่เป็นระบบ และไร้ทิศทาง ขาดการวางแผนอย่างเข้าใจ ขาดการมีส่วนร่วมกับประชาชน นับตั้งแต่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 แล้ว ประเทศไทยก็ก้าวเข้าสู่ยุคพัฒนาอย่างแท้จริง มีการระดมสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและกิจการอุตสาหกรรม ถนนหนทางก็เกิดขึ้นมากมาย เชื้อเพลิงต่าง ๆ ก็เกิดขึ้น ประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางด้านวัตถุอย่างรวดเร็ว

การอพยพของผู้คนจากชนบทเข้ามาในเมือง ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากยุทธศาสตร์ของรัฐบาลในการเปลี่ยนประเทศเกษตรกรรมให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยเน้นที่การส่งออก ความรุ่งเรืองของเศรษฐกิจได้เพิ่มอำนาจการซื้อมากขึ้นเมื่อเทียบกับประชาชนในชนบทและบรรดานายหน้าก็ซื้อที่ดินที่ทำการเกษตรในชนบท ที่ดินดังกล่าวถูกเปลี่ยนไปสู่การปลูกพืชเพื่อการส่งออกมากขึ้น และจำนวนของผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผลก็คือคนชนบทจำนวนมากขายที่ดินของตนและย้ายเข้ามาอยู่ในเมือง เพื่อแสวงหาทางเลือกทางเศรษฐกิจ แสวงหาชีวิตที่ดีกว่า

มีรายงานว่า ปี พ.ศ. 2551 ประชากรโลกมากกว่าครึ่งหนึ่งอาศัยอยู่ในเขตเมืองเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์โลก ซึ่งความเป็นเมือง (Urbanization) นี้ นับเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต พฤติกรรม และภาวะสุขภาพของคนปัจจุบันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นับตั้งแต่การใช้ชีวิตประจำวัน การทำงานภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เสี่ยง การเดินทางภายใต้การจราจรที่ติดขัด และมีมลพิษ การรับประทานอาหารที่ไม่ทราบว่ามิอะไรปนเปื้อนอยู่บ้าง ตลอดจนปัญหาขยะจากการบริโภคของคนเมือง ฯลฯ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเราทั้งสิ้น

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา อัตราการเพิ่มของประชากรของประเทศได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีการอพยพย้ายถิ่น และการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการสร้างผลผลิตเพื่อการยังชีพ และการพาณิชย์ แม้ว่าในช่วง

หลังจากนั้นจะมีนโยบายการคุมกำเนิดที่ประสบความสำเร็จ เพื่อควบคุมจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น เป็นเท่าทวีคูณ ให้เหมาะสมกับการเพิ่มทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดในยุคที่การพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตยังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก แต่การเพิ่มจำนวนประชากรยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์หนึ่งที่เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ การกระจุกตัวของประชากรจนเกิดพื้นที่ “เมือง” มากขึ้น

ความเป็นเมือง หรือ “Urbanization” นำมาซึ่งความทันสมัย ความเจริญของถนนหนทางและตึกกรมบ้านช่อง และความสะดวกสบายของผู้อยู่อาศัยในการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งขยายการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนเมืองในประเทศกำลังพัฒนา จะทำให้ขยะมูลฝอยที่มาจากสิ่งของเหลือกินเหลือใช้ของคนเมือง มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงสองทศวรรษข้างหน้า

การพัฒนาและขยะเป็นของคู่กัน ประเทศที่สถานะทางเศรษฐกิจดี และมีความเจริญทางวัตถุมาก ขยะยิ่งมากขึ้นตามไปด้วย การกระตุ้นการบริโภคถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม เมื่อสังคมมีความเป็นบริโภคนิยมมากขึ้น มีการค้าขายเกิดขึ้นอย่างคึกคัก ทรัพยากรที่มีอยู่ถูกนำมาใช้ในการผลิตสินค้าในปริมาณมาก ๆ เพื่อเป็นการประหยัดต้นทุน และผู้ซื้อสามารถซื้อได้ในราคาถูก ในโลกของการแข่งขันทางธุรกิจได้นำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้ในการกระตุ้นการใช้สินค้าและบริการ โดยการโฆษณาผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ แจกใบปลิว หรือแจกเป็นของแถม ของทดลองใช้ ในขณะที่เดียวกันนั้นเอง ประชาชนได้เห็นสินค้าเกิดใหม่ขึ้นทุกวัน ก่อให้เกิดความรู้สึกขึ้นในใจว่า ของใหม่คือของดี ส่วนขยะ มีนัยยะหมายถึง ของเก่า ล้าสมัย ของเหลือ ของเสีย ใช้การไม่ได้ ไม่สวย หรือของไม่ดี ผลที่ตามมาคือการทำให้สินค้าหมดประโยชน์ หมดคุณค่า และกลายเป็นขยะภายในเวลาอันรวดเร็ว

โดยทั่วไปแล้ว ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเมืองจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น การพัฒนาของเศรษฐกิจ ระดับของความเป็นเมืองอุตสาหกรรม พฤติกรรมของคนในเมืองนั้น ๆ และสภาพแวดล้อมของเมือง ทั้งนี้ ยิ่งสังคมมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและมีความเป็นเมืองมากขึ้นเท่าไร ปริมาณขยะมูลฝอยก็จะเพิ่มเป็นเงาตามตัว ขณะเดียวกัน ระดับของรายได้และความเป็นชุมชนเมืองก็เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยเมื่อคนมีรายได้สุทธิและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก็จะมีการกินและใช้สินค้าและบริการเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งจะทำให้สร้างขยะเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยคนเมืองสร้างขยะมากกว่าคนในชนบทประมาณสองเท่าตัว

ขยะที่กองอยู่สามารถบ่งบอกเรื่องราวผู้คนและวิถีชีวิตได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งใช้เป็นหลักฐานเพื่อศึกษาเบื้องต้น เบื้องหลังของบุคคลหรือสังคมได้อีกทาง ขยะสามารถเปิดเผยบางมุมของผู้อยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะป็นพฤติกรรมการบริโภค บุคคล แบบแผนการดำเนินชีวิต และระดับการพัฒนาของสังคมได้ เราสามารถรู้ได้จากผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากติด ถูกกระดาษ เลือผ้า

กระป๋อง ขวด หนังสือเก่า หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์เก่า ๆ และเศษกระดาษ เป็นต้น ขยะจึงไม่ใช่เพียงของไร้ค่าที่ถูกทิ้งอีกต่อไป แต่เป็นแหล่งข้อมูลให้ศึกษาถึงความเป็นไปของชีวิต ยุคสมัย ความแตกต่างของสังคม ระดับชนชั้นทางสังคม รวมทั้งบอกถึงระดับการพัฒนาได้เช่นกัน

ข้าพเจ้าต้องการนำวัสดุสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมือง หรือ ขยะ มาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะเพื่อสะท้อนให้เห็นเรื่องราวและความนึกคิดของผู้คน โดยที่วัสดุสิ่งของเหล่านี้จะไม่ได้แสดงข้อเท็จจริงทางสังคม เช่น วิธีการอุปโลก บริโภค หากแต่จะนำเสนออารมณ์และความรู้สึกของผู้คนในสังคมเมืองเป็นสาระสำคัญ

ข้าพเจ้ามีความคิดว่า “ทุกสิ่งในธรรมชาติย่อมมีสิ่งที่มีไร้ค่าและมีสิ่งที่มีคุณค่า เราจะเลือกสรรสิ่งที่มีคุณค่าและคัดแปลงสิ่งที่มีไร้ค่าให้มีคุณค่า” วัสดุสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมืองจึงเป็นตัวกระตุ้นความคิดและจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้กับข้าพเจ้า เกิดการโต้ตอบกันไปมาระหว่างข้าพเจ้ากับวัสดุสิ่งของเหลือใช้ในสังคมเมือง ในเมื่อคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เสื่อมลง สิ่งที่มีค่าก็ถือการรู้จักที่จะสร้างคุณค่าใหม่ เป็นการนำเอาวัสดุที่เหลือใช้ในเมือง ถูกทิ้ง ไร้ค่า มาชุบชีวิตใหม่ สร้างคุณค่าใหม่ จากตัวตนเดิมที่เป็นเพียงวัสดุสิ่งของเหลือใช้ซึ่งเคยมีหน้าที่ มีประโยชน์ใช้สอย กลายเป็นตัวตนใหม่ เป็นวัตถุทางศิลปะที่มีคุณค่าและความหมายใหม่ เป็นการผสมผสานกันระหว่างตัวตนเดิมกับตัวตนใหม่ เหมือนกับสังคมไทยที่มีลักษณะผสมผสานวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ เป็นสังคมที่มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา ซึ่งการนำวัสดุสำเร็จรูปและของเหลือใช้ให้กลายเป็น “ศิลปะ” เป็นหลักการสำคัญของกลุ่มศิลปะดาดา (Dadaism) ที่ข้าพเจ้ามีความสนใจและต้องการที่จะศึกษา นอกจากนี้ข้าพเจ้ายังต้องการระลึกถึงแก่นของปัญหาเชิงปรัชญาที่ว่าด้วย “ตัวเรคือใคร” และ “เราสัมพันธ์กับโลกอย่างไร” เป็นการค้นหาตัวเองและการกำหนดสถานะภาพของตัวเองผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ค้นหา กลวิธีการสร้างสรรค์รูปทรงที่สามารถสื่อถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ ในด้านกายภาพแสดงถึงความไม่สมบูรณ์แบบ และแสดงถึงสภาวะจิตใจของผู้คนเหล่านั้น เช่น จิตใจที่สับสน ว้าวุ่น เปลี่ยวเหงา แปรลกแยกจิตใจเปราะบาง ชีวิตไม่มีความหมายไร้คุณค่า ฯลฯ ที่นำเสนอผ่านผลงานจิตรกรรมสื่อผสม 2 มิติ และ 3 มิติ ด้วยกลวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะ แบบภาพปะติด (Collage) และการผสมผสานวัสดุ (Assemblage) จากวัสดุสำเร็จรูป เศษวัสดุเหลือใช้ สิ่งของมูลฝอย และไม่เป็นที่ต้องการของสังคมเมือง ฯลฯ

2. เพื่อศึกษา ค้นหา ทำความเข้าใจถึง ธรรมชาติ สุนทรียภาพและความหมาย ที่ซุกซ่อนอยู่ในวัสดุสำเร็จรูป เศษวัสดุเหลือใช้ สิ่งของผุพัง และไม่เป็นที่ต้องการของสังคมเมือง ฯลฯ ตลอดจนค้นหาทิวทัศน์ในการเลือกใช้และจัดการวัสดุแต่ละประเภทเพื่อสื่อสารแนวความคิดของคุณผ่านผลงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตัว ที่เป็นการผสมผสานแนวความคิดและรูปแบบระหว่างศิลปะร่วมสมัยไทยกับศิลปะร่วมสมัยนานาชาติ

3. เพื่อศึกษา ค้นหาถึงหลักการสำคัญของกลุ่มลัทธิดาดา (Dadaism) ในด้านสุนทรียศาสตร์และกลวิธีการสร้างสรรค์ที่นำวัสดุสำเร็จรูปและของเหลือใช้ให้กลายเป็น “ศิลปะ” เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลและความรู้ที่ได้มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลงานที่สร้างสรรค์สามารถสื่อถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ ในด้านกายภาพแสดงให้เห็นถึงความไม่สมบูรณ์แบบ และแสดงถึงสภาวะจิตใจของผู้คนเหล่านั้น เช่น จิตใจที่สับสน วุ่นวาย เปลี่ยวเหงา แปรกแยก จิตใจเปราะบาง ชีวิตไม่มีความหมาย ฯลฯ ที่นำเสนอผ่านผลงานจิตรกรรมผสม 2 มิติ และ 3 มิติ ด้วยกลวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะจากวัสดุสำเร็จรูป เศษวัสดุเหลือใช้ สิ่งของผุพัง และไม่เป็นที่ต้องการของสังคมเมือง ฯลฯ

2. ผลงานที่สร้างสรรค์สามารถนำเสนอให้เห็นถึง ธรรมชาติ สุนทรียภาพและความหมาย ที่ซุกซ่อนอยู่ในวัสดุสำเร็จรูป เศษวัสดุเหลือใช้ สิ่งของผุพัง และไม่เป็นที่ต้องการของสังคมเมือง ฯลฯ ตลอดจนค้นหาทิวทัศน์ในการเลือกใช้และจัดการวัสดุแต่ละประเภทเพื่อสื่อสารแนวความคิดของคุณ รูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะตัว ที่เป็นการผสมผสานแนวความคิดและรูปแบบระหว่างศิลปะร่วมสมัยไทยกับศิลปะร่วมสมัยนานาชาติ

3. ผลงานที่สร้างสรรค์สามารถแสดงออกถึงหลักการสำคัญของกลุ่มลัทธิดาดา (Dadaism) ในด้านสุนทรียศาสตร์และกลวิธีการสร้างสรรค์ที่นำวัสดุสำเร็จรูปและของเหลือใช้ให้กลายเป็น “ศิลปะ” รวมทั้งยังสามารถแสดงออกถึงความเป็นตัวข้าพเจ้าและการกำหนดสถานะภาพของตัวข้าพเจ้าผ่านผลงานศิลปะ

ขอบเขตการวิจัย

1. ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ตลอดจนถึงจิตใจของคนในสังคมเมืองซึ่งมีจิตใจที่สับสน ว้าวุ่น แปรลกแยก จิตใจเปราะบาง ชีวิตไม่มีความหมาย ฯลฯ
2. ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์มีรูปแบบเป็นงานจิตรกรรมสื่อผสมในลักษณะ 2 มิติ และ 3 มิติ
3. ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์เป็นเทคนิคผสม ด้วยวิธีการปะติด (Collage) และการผสมผสานวัสดุ (Assemblage) จากวัสดุสำเร็จรูป เศษวัสดุเหลือใช้ สิ่งของฟุ้ง และไม่เป็นที่ต้องการ ฯลฯ

ขั้นตอนการวิจัย

1. การหาข้อมูล จากสถานที่จริงจากเมือง ได้แก่ กรุงเทพฯ ชลบุรี นครปฐม จากหนังสือที่มีเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในสังคมเมือง
2. การศึกษาทฤษฎีและแนวคิดทางศิลปะของกลุ่มดาด้า
3. การศึกษาผลงานศิลปะที่มีเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในสังคมเมือง และผลงานศิลปะของศิลปินที่นำวัสดุสิ่งของเหลือใช้ในสังคมเมืองมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
4. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล รวบรวม ประมวลความคิด ทำภาพร่าง 2 มิติ และต้นแบบที่เป็น 3 มิติ เพื่อเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
5. การเตรียมการก่อนเริ่มปฏิบัติงานจริง เริ่มปฏิบัติงานจริง รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องไปพร้อม ๆ กันระหว่างการสร้างสรรค์ผลงาน
6. การวิเคราะห์ วิจัย ผลงานที่สร้างสรรค์เสร็จแล้ว

เวลาที่ใช้ในการวิจัย

ประมาณ 1 ปี

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดทางศิลปะของกลุ่มดาด้าภาคเอกสาร
2. ศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปะที่นำวัสดุสิ่งของเหลือใช้ในสังคมเมืองมาใช้ในการในด้านรูปแบบและวิธีการในการสร้างสรรค์ผลงาน

3. สังเคราะห์ข้อมูล
4. สร้างสรรค์ผลงาน

แหล่งข้อมูล

1. สถานที่จริงในเมือง ได้แก่ กรุงเทพฯ ชลบุรี นครปฐม
2. ห้องสมุด หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
3. รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์
4. บุคคลต่าง ๆ ในสังคมเมือง เช่น ศิลปิน
5. หอศิลป์ นิทรรศการศิลปะ
6. อินเทอร์เน็ต

อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

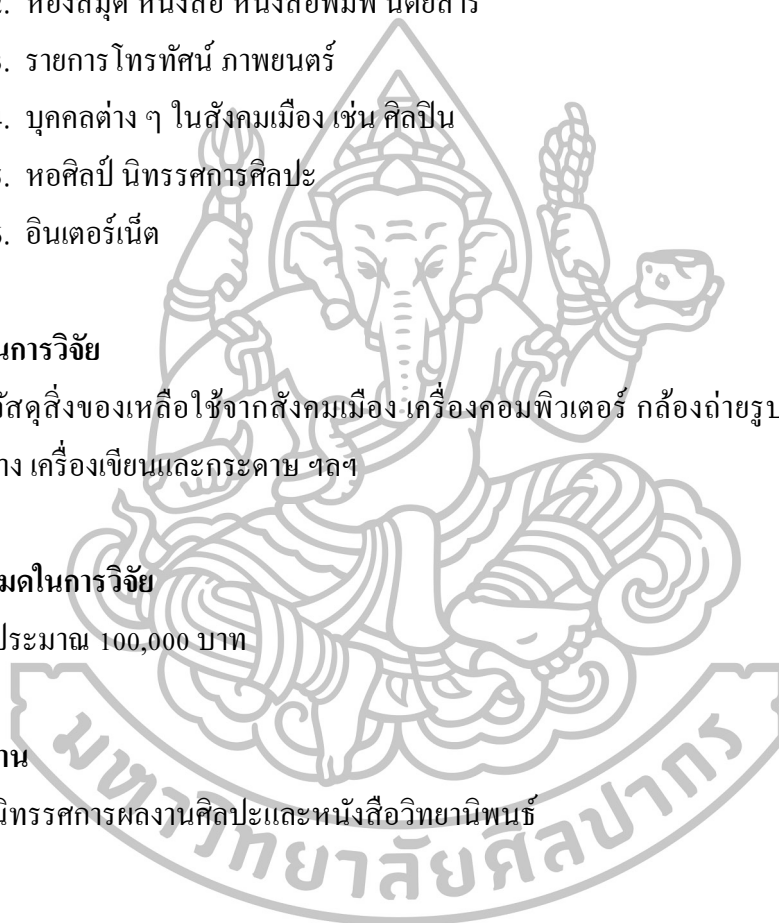
วัสดุสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมือง เครื่องคอมพิวเตอร์ กล้องถ่ายรูป เครื่องมือและอุปกรณ์งานช่าง เครื่องเขียนและกระดาษ ฯลฯ

ค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการวิจัย

ประมาณ 100,000 บาท

การเสนอผลงาน

นิทรรศการผลงานศิลปะและหนังสือวิทยานิพนธ์

บทที่ 2

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยและสร้างสรรค์ผลงาน

สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นส่วนสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้า ทั้งแนวความคิด รูปแบบลักษณะของผลงานศิลปะและคุณค่าทางสุนทรียภาพด้วย ดังนั้น ข้าพเจ้าจะต้องเข้าใจในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ล้อมรอบ เช่น ความคิด ทัศนคติของยุคสมัย และสังคมที่อาศัยอยู่ และความตระหนักถึงทัศนคติ และบทบาทของตัวข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดบุคลิกลักษณะส่วนตัวในการแสดงออกทางศิลปะ ข้าพเจ้าจึงทำการค้นคว้าศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการวิจัยและการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. ข้อมูลด้านสังคมศาสตร์ 2. ข้อมูลด้านศิลปะ

1. ข้อมูลทางด้านสังคมศาสตร์

1.1 ขยะ¹และวัสดุเหลือใช้² ขยะ เป็นมากกว่าขยะ ขยะสามารถบอกเรื่องราวผู้คนและวิถีชีวิตได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งใช้เป็นหลักฐานเพื่อศึกษาเบื้องต้น เบื้องหลังของบุคคลหรือสังคมได้อีกทาง เหมือนอย่างการศึกษาสังคมหรือชุมชนในอดีต ที่นักประวัติศาสตร์หรือนักโบราณคดีจะค้นหา

¹ขยะหรือมูลฝอย (Solid waste) หมายความถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัสดุ อุปกรณ์พลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถัง วัสดุสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชน หรือ คริวเรือน

²วัสดุเหลือใช้ (Waste residues) หมายความถึง สิ่งของ เครื่องใช้ หรือสินค้าที่ผ่านการใช้งานแล้วหรือหมดอายุการใช้งานแล้ว หรือที่เหลือจากความต้องการและไม่เป็นที่ต้องการจะใช้อีกต่อไป วัสดุเหลือใช้ทั่วไป หมายความถึง สิ่งของหรือสินค้าที่ไม่ใช่แล้ว แต่ไม่เป็นอันตรายต่อบุคคล ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ยางรถยนต์ เศษผ้า เศษไม้ วัสดุเหลือใช้ที่เป็นอันตราย หมายความถึง สิ่งของหรือสินค้าที่ไม่ใช่แล้วหรือปนเปื้อน หรือสัมผัสหรือมีส่วนประกอบของวัตถุอันตราย ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย น้ำมันเครื่องใช้แล้ว ตัวทำละลาย

ข้อมูลจากข้าวของเครื่องใช้ เครื่องประดับ เครื่องปั้นดินเผา หรือแม้แต่เสื้อผ้าจากหลุมใต้ดิน ซึ่งอาจเป็นหลุมขะของคนสมัยก่อนก็ได้ นำมาอธิบายเป็นเรื่องราว ตลอดจนวิเคราะห์สภาพสังคมในสมัยนั้นได้ หลักฐานทางประวัติศาสตร์จากแหล่งโบราณคดีหรือจะเรียกได้ว่าเป็นหลุมขะโบราณ จึงถือได้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่สังคมร่วมกันสร้างขึ้น

ในการศึกษาเรื่องราวของสังคม ขยะสามารถเปิดเผยบางมุมของผู้คนในสังคมได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม บุคคล แบบแผนการดำเนินชีวิต ความสำคัญของการศึกษาสังคมจากกองขยะ จึงได้ถือกำเนิดขึ้นโดย William Rathje³ อาจารย์จากภาควิชาโบราณคดี คณะมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยอริโซนา เมื่อปี ค.ศ. 1971 ในประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้ศาสตร์ที่เรียกว่าขยะวิทยา หรือ Garbology ซึ่งมาจากคำว่า “Garbage” และ “Archaeology” เพื่ออธิบายถึงวัฒนธรรมหรือสังคมปัจจุบัน ผ่านกองขยะที่มีอยู่ รวมถึงในถังขยะประจำบ้าน และเป็นวิชาที่ได้เข้าไปศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบริโภคนิยมกับการเพิ่มขึ้นของขยะที่ไม่สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ได้ด้วย ดังนั้น ขยะที่กองอยู่จึงสามารถบอกการใช้ชีวิตของคน พฤติกรรมการบริโภค และระดับการพัฒนาของสังคมได้ โดยที่เราสามารถเรียนรู้ได้จากบรรจุภัณฑ์ที่มีฉลากติด ถูกกระดาก เสื้อผ้า กระป๋องขวด หนังสือเก่า หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์เก่า ๆ และเศษกระดาก เป็นต้น

การศึกษาด้านขยะวิทยาในปัจจุบัน ได้ก้าวไปพร้อมกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการพัฒนาหรือประยุกต์จนใช้เป็นช่องทางในการจรรยากรรมข้อมูลส่วนบุคคล และหาความลับของบุคคลได้จากถังขยะหน้าบ้าน เช่น เลขบัญชีธนาคาร และจำนวนเงินที่อยู่ในธนาคาร จากสติปที่ได้จากการกดเอทีเอ็ม เงินเดือนที่ได้รับในแต่ละเดือนจากสติปเงินเดือน ชื่อที่อยู่จากหน้าซองจดหมาย หนังสือที่ชอบอ่าน แผ่นซีดี และไดอารี่เก่า เป็นต้น เดียวนี้ไม่เพียงแต่หาหลักฐานข้อมูลของบุคคลได้จากถังขยะที่พบเห็นเท่านั้น แต่ยังสามารถหาได้จากไฟล์ที่อยู่ใน recycle bin หรือ temp file ในคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลได้อีกด้วย

ขยะจึงไม่ใช่เพียงของไร้ค่าที่ถูกทิ้งอีกต่อไป แต่เป็นแหล่งข้อมูลให้ศึกษาถึงความ เป็นไปของชีวิต ยุคสมัย ความแตกต่างของสังคม ระดับชนชั้นทางสังคม รวมทั้งบอกถึงระดับการพัฒนาได้เช่นกัน

³ ทัษัรต์น์ เสียงคัง และชินฤทัย กาญจนะจิตรา, ความเป็นเมืองและขยะ, เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก

1.1.1 ปัญหาขยะ ปัญหาขยะเป็นเหมือนปัญหาเรื่องจอกแหมนในบ่อที่เพิ่มขึ้นแบบทวีคูณ วันนี้เราอาจเห็นว่ามียูแค่ครึ่งบ่อ แต่วันรุ่งขึ้นก็เต็มบ่อแล้ว ซึ่งหากถึงเวลานั้นก็สายเกินกว่าจะแก้ไขขยะเป็นเสมือนโรคหรือรังที่รักษาไม่หาย กลายเป็นปัญหาระดับชาติ เพราะการขาดความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐในฐานะผู้กำกับดูแลและผู้กำหนดนโยบายในการบริหารจัดการ ขณะที่เอกชนก็ดำเนินการอย่างขาดความความรับผิดชอบต่อสังคม มีขบวนการลักลอบทิ้งขยะพิษ กากอุตสาหกรรม ขยะติดเชื้อ เป็นข่าวให้เห็นบ่อยมากขึ้นเรื่อย ๆ

ทุกวันนี้ เรามองโลกกันอย่างฟุ้งเฟ้อ มีสารคดีชื่อ The Story of Stuff ของ Annie Leonard⁴ นำเสนอว่า หากไม่มีการจัดการขยะเราจะต้องการโลกที่อยู่กันนี้ถึง 5 ใบ เพื่อให้มีพื้นที่เพียงพอสำหรับการบริโภคของเรา อันดับแรกที่ต้องคิดกัน คือ เรามองโลกกันสั้นเปลืองแค่ไหน และการทิ้ง คือ การเริ่มสร้าง “ขยะ” ให้แก่โลก

ในความคิดของเรา ขยะเป็นสิ่งที่ไม่มีค่า ซึ่งอาจมีการแยกแยะขยะได้หลายวิธี แต่หากลองแบ่งขยะตามพฤติกรรมผู้บริโภคแล้วจะยิ่งเห็น ได้ชัดว่า ปริมาณขยะมีความสัมพันธ์กับการบริโภคของเราอย่างไร ซึ่งโดยวิธีนี้ เราสามารถแบ่งขยะได้ 3 ประเภท คือ

ทิ้ง ขยะที่เราทิ้งทันที หลังจากใช้งานแล้ว หรือของสิ่งอื่นที่เราเห็นว่า ไม่มีค่าสำหรับเราแล้ว ไม่ว่าจะป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน จากการทำงาน หรือจากกระบวนการผลิต เช่น เศษอาหาร น้ำมันพืชที่ผ่านการประกอบอาหารแล้ว ถังบรรจุอาหาร แก้วกระดาษ ถังหิ้วพลาสติก ขยะมูลฝอย ขยะเปียกที่หากปล่อยไว้นานจะเกิดการเน่าเหม็น เศษวัสดุก่อสร้าง วัสดุพิษที่เหลือจากการผลิต และอื่น ๆ

จะทิ้ง สิ่งของที่เราไม่ใช้แล้ว แต่เราอาจยังไม่ได้ทิ้งในทันที ซึ่งรวมถึงสิ่งที่เรายังสามารถใช้ได้ หรือนำไปดัดแปลงใช้ทำสิ่งอื่นได้ โดยขยะในส่วนนี้อาจเกิดจากการบริโภคมากเกินไปจนจำเป็น เช่น เสื้อผ้าเก่า ๆ ขวดโหลของขนม กระดาษที่พิมพ์แล้วทั้งสองหน้า กระปุกครีม โทรศัพท์มือถือที่เสียแล้ว รองเท้าคู่เก่าที่ไม่ใส่แล้ว

ต้องทิ้ง ของเสียและขยะมีพิษต่าง ๆ ที่เราต้องทิ้งเท่านั้น เช่น เชื้อมณีดยา ถ่านไฟฉาย ยาหมดอายุ หลอดไฟ กระป๋องยาฆ่าแมลง ขวดน้ำยาล้างห้องน้ำ ฯลฯ

ยังมีการบริโภคกันมากเท่าไร ปริมาณสิ่งของที่เรา “ทิ้ง” “จะทิ้ง” และ “ต้องทิ้ง” ก็จะมากขึ้นตามไปด้วย ดังจะเห็นได้จากจำนวนขยะในประเทศไทยที่มีปริมาณมากและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี

⁴ ลิงห์ อินทรชูโต, Reuse : ศิลปะการคืนชีวิตให้ขยะ (กรุงเทพฯ: พาบุณญา, 2552), 33.

ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายให้ความสำคัญและต้องร่วมมือแก้ไขอย่างเต็มความสามารถเพราะเป็นปัญหาที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมการอุปโภคบริโภคที่เปลี่ยนไป มีความสะดวกสบายมากขึ้นเพื่อรองรับการใช้ชีวิตของคนยุคใหม่ ซึ่งนำมาสู่การสูญเสียทางเศรษฐกิจและสิ้นเปลืองงบประมาณในการกำจัด

อย่างไรก็ตามขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีสัดส่วนองค์ประกอบที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น โดยสามารถนำขยะจำพวกพลาสติก แก้ว กระดาษ โลหะ อลูมิเนียม มารีไซเคิลได้ร้อยละ 30 – 35 และนำขยะอินทรีย์หรือขยะที่สามารถย่อยสลายได้มาหมักทำปุ๋ยได้ร้อยละ 45 – 50 แต่ปัจจุบันอัตราการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ได้มีเพียงร้อยละ 22 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ซึ่งยังคงเป็นอัตราที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับปริมาณขยะมูลฝอยที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้

ทุกวันนี้เราทิ้งขยะกันอย่างเินไป เราทิ้งถุงพลาสติกทันทีที่เดินออกจากร้านสะดวกซื้อทิ้งขวดน้ำพลาสติกที่ดื่มหมดแล้ว โดยไม่ได้ใจว่า ขยะเหล่านี้มีจำนวนมากแค่ไหนและจะถูกจัดการอย่างไรต่อ จากข้อมูลของธนาคารโลกพบว่า คนไทยทิ้งขยะประมาณ 1.1 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน และในปี ค.ศ. 2007 มีขยะ 84 % ของขยะทั้งหมดที่ได้รับการจัดเก็บ และในจำนวนนี้มีเพียง 36 % เท่านั้นที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องลักษณะ ส่วนที่เหลือนั้นจะกำจัดด้วยการกองทิ้งไว้หรือเผาในพื้นที่เปิดทั่วไปนั้นหมายความว่า มีขยะกว่า 60 ล้านกิโลกรัมในแต่ละวัน ซึ่งในจำนวนนี้มีขยะเพียงไม่ถึงครึ่งเท่านั้นที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง

ยิ่งมนุษย์ สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับตนเองมากเท่าไร ขยะก็ยิ่งเพิ่มจำนวนมากมายมหาศาลขึ้นทุกวัน ข้อมูลการสำรวจขยะมูลฝอย (First Draft) 77 จังหวัด ปี 2557 ข้อมูล ณ วันที่ 12 มกราคม 2558 จากกรมควบคุมมลพิษ⁵ พบว่าประเทศไทยมีปริมาณขยะสะสม 14,799,821.25 ตัน ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น 26,171,360.76 ตันต่อปี ปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ 4,820,622.94 ตันต่อปี ขยะจำนวนมหาศาลนี้หากนำมาคัดแยกอย่างถูกวิธีจะได้ขยะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ใหม่ถึงร้อยละ 40 แต่ในปัจจุบันมีการนำขยะมาใช้ใหม่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

1.1.2 การจัดการขยะ ในขณะที่ปริมาณขยะที่พุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจนแทบจะล้นเมือง ได้กลายเป็นปัญหาใหญ่ของเกือบทุกประเทศทั่วโลก การนำสิ่งของกลับมาใช้ใหม่เป็นอีกทาง

⁵กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ, ข้อมูลการสำรวจขยะมูลฝอย (First Draft) 77 จังหวัด ปี 2557 (ข้อมูล ณ วันที่ 12 มกราคม 2558), เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://www.pcd.go.th/info_serv/File/WasteProvince58.xls

รอดหนึ่งของการแก้ปัญหา เพราะเป็นการลดปริมาณขยะโดยตรงและยังไม่ต้องสิ้นเปลืองพลังงานในการแปรสภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการทำทาสความสามารถในเชิงออกแบบของมนุษย์ด้วย

การจัดการขยะที่ยั่งยืนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด คือ การไม่สร้างขยะ ซึ่งในความเป็นจริงคงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่ที่เป็นไปได้ คือ การทำให้เหลือขยะที่ต้องกำจัดน้อยลง ซึ่งวิธีการหนึ่ง คือ การนำสิ่งต่าง ๆ กลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์อีกครั้งแท้จริงแล้ว “ยิ่งขยะไร้ค่า ยิ่งน่าคิด” เพียงแค่เราหยุดคิดและมองหาประโยชน์จากมัน ขยะก็อาจคืนชีวิตใหม่อีกครั้ง

ขยะที่ไร้ค่าสำหรับเรา อาจยังมีคุณค่าสำหรับผู้อื่นก็ได้ ดังคำพูดที่ว่า “One man's trash is another man's treasure” ขยะหลายชนิดที่เรา “ทิ้ง” หรือ “จะทิ้ง” กันทุกวันอาจเป็นวัตถุดิบในการผลิตสำหรับอีกคน ทั้งการนำสิ่งของที่ยังอยู่ในสภาพดี ไปบริจาคให้ผู้อื่นใช้ การนำกลับมาใช้ใหม่ (reuse)⁶ หรือการนำไปผ่านกระบวนการแปรสภาพเพื่อนำกลับมาใช้ (recycle)⁷ ซึ่งเป็นการลดปริมาณขยะที่ต้องทิ้งได้โดยตรง เช่น เศษไม้จากการก่อสร้างสามารถนำมาทำเฟอร์นิเจอร์ได้ ถูใส่ไม้เสียดกาแฟในร้านขายกาแฟสามารถนำมาทำกระเป๋าสาน เศษกล่องนมสามารถนำมาทำโตะ ขี้เลื่อยสามารถทำเป็นรูป หรือแม้แต่การตัดแปลงของใช้ง่าย ๆ ในบ้าน เช่น การนำขวดโหลกาแฟมาล้างทำความสะอาดและใช้เป็นขวดโหลใส่ของ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยนั้นหน่วยงานของรัฐบางแห่ง เช่น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม⁸ ได้ส่งเสริมให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนจากต้นทาง และดำเนินถึงหลัก 3R Reduce Reuse Recycle ส่งเสริมให้ประชาชนนำวัสดุเหลือใช้ในครัวเรือนมาสร้างสรรค์เป็นสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ อันเป็นการเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับวัสดุเหลือใช้เป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยังเป็นการช่วยลดปริมาณ

⁶ การ reuse คือ การนำของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ โดยการปรับใช้กับสิ่งใหม่ หรือ เป็นการใช้งานในรูปแบบใหม่ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ยังสามารถเห็นโครงสร้างเดิมของวัสดุนั้นได้ แต่บางชิ้นงาน เราอาจจำขะนั้นไม่ได้เลย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศิลปะและกลวิธีในการนำขยะชิ้นนั้น กลับมาใช้

⁷ การ recycle คือ การนำของที่ใช้แล้วมาผ่านกระบวนการแปรสภาพ ซึ่งอาจใช้การหลอม การบด การตัด การอัด การหลอม เพื่อให้เป็นวัสดุใหม่ และสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง ซึ่งวัสดุนั้นอาจเป็นผลิตภัณฑ์เดิมหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ก็ได้ การ recycle จะต้องมีการใช้พลังงานเพิ่ม ซึ่งหากไม่มีการจัดการที่ดี อาจสร้างปัญหาแก่สภาพแวดล้อมได้เช่นกัน

⁸ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, โครงการประกวดสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ฯ 56, เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก

ขยะได้อีกทางหนึ่งด้วย และได้ขยายผลสู่โครงการประกวดสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เยาวชนและประชาชนได้ทราบถึง แนวทางในการลดปริมาณขยะ และการนำของเหลือใช้ไปดัดแปลงให้เกิดประโยชน์ก่อนนำไป กำจัด รวมทั้งเปิดโอกาสให้เยาวชน ประชาชน ได้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และมีเวทีในการ แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ และร่วมทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการ สร้างจิตสำนึกที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและประหยัด อันจะนำมาสู่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้ายที่สุด

สิงห์ อินทรชูโต ผู้ที่นำวัสดุที่ขึ้นชื่อว่าเป็นขยะมาแปลงรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ แสดงทัศนคติเกี่ยวกับการคืนชีวิตให้ขยะ หรือการ Reuse เอาไว้ว่า

Reuse ไม่ใช่แค่เรื่องการนำสิ่งของที่หลายคนเห็นว่าเป็นขยะกลับมาใช้และ ช่วยลดปริมาณขยะเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์ และศิลป์ นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วัสดุศาสตร์ การออกแบบ และประโยชน์ใช้สอย มาผนวกกับศิลปะ เพื่อสร้างสรรค์งานจากชิ้นขยะหรือเศษวัสดุที่ใช้งานได้จริง และ สวยงามพอที่คนจะยินดีนำชิ้นงานนั้นกลับไปตั้งในบ้านของตนเองอย่างภูมิใจ โดยที่ หากมองให้ละเอียดแล้ว ชิ้นขยะนั้นยังอยู่ในสภาพเดิมจากที่ถูกทิ้ง และที่สำคัญ การนำ กลับมาใช้ต้องไม่สร้างขยะที่เป็นปัญหาให้แก่สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

ดังนั้นการเปลี่ยนมุมมองจาก “ขยะ” เป็น “วัสดุเหลือใช้” เป็นกุญแจสำคัญเพราะหาก เริ่มต้นมองที่คำว่า พลาสติก กระดาษ เหล็ก โลหะ แก้ว และเศษอาหารแทนคำว่า “ขยะ” จะสามารถ นำไปสู่การคิดจัดการกับวัสดุเหล่านั้น ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามคุณสมบัติที่เหลือได้

1.2 วิถีชีวิตและสภาพการณ์ปัจจุบันในสังคมเมือง จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2504 – 2509 ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ปี พ.ศ. 2555 – 2559 จะพบว่าสิ่งที่ควบคู่มากับความสำเร็จของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติก็คือ ปัญหาที่สะสมพอกพูนตามมาและเพิ่มมากยิ่งขึ้น ขณะนี้กลายเป็นปัญหาอันใหญ่ของ สังคมไทยยุคโลกาภิวัตน์ ปัญหาที่ตามมา คือ ปัญหาด้านสังคม จนอาจสรุปเป็นข้อความสั้น ๆ แต่ น่าคิดอย่างยิ่งว่า “เศรษฐกิจก้าวหน้า สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” ยิ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ ก้าวหน้ามากเท่าใด และความเจริญด้านวัตถุมีมากเท่าใดสภาพด้านจิตใจกลับเสื่อมลง จิตใจคน สับสน ว้าเหว่ อ้างว้าง เปล่าเปลี่ยว โดดเดี่ยว วังเวง ขาดที่พึ่งทางใจ

⁹สิงห์ อินทรชูโต, Reuse : ศิลปะการคืนชีวิตให้ขยะ, 29.

1.2.1 ภาวะอารมณ์ของคนในสังคมเมือง ภาวะอารมณ์เปลี่ยวเหงา โดดเดี่ยว ไม่แน่นอน ของคนในสังคมเมือง ความเหงาเป็นความรู้สึกที่เหนือคำบรรยาย ความเหงาเป็นปัญหาของคนในยุคโลกาภิวัตน์ ความเหงาเป็นปัญหาที่มนุษย์ในยุคปัจจุบันประสบอยู่อย่างรุนแรง ความเหงาเป็นความรู้สึกของคนไทยในยุคนี้¹⁰ ความเหงาเป็นปัญหาของผู้คนในศตวรรษนี้และศตวรรษหน้า เป็นอาการทางใจของมนุษย์ในยุคคอมพิวเตอร์ ความเหงาในจิตใจเกิดจากการปล่อยให้วัตถุนิยมรุกเข้าครอบงำพื้นที่ที่เป็นส่วนสำคัญของชีวิตอย่างเช่น ความสนใจทางศาสนาและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต้องเสียความสมดุลไป

1.2.2 ความเหงา ในชีวิตประจำวันของคนเรา ในบางเวลาเราอาจเกิดอารมณ์ความรู้สึกเหงา แม้ว่ามนุษย์จะเป็นสัตว์ประเภทที่อยู่อาศัยร่วมกันเป็นกลุ่มก็ตาม แต่อารมณ์ของมนุษย์แต่ละคนก็อาจแยกมนุษย์ด้วยกันให้กลายเป็นดังคนแปลกหน้าต่อกันได้ในบางเวลา อารมณ์เข้มข้นดังเช่น “ความเหงา” ส่งผลต่อชีวิตของบุคคลและสังคมทั้งในทางบวกและทางลบ ในทางบวก ความเหงากลายเป็นแรงบันดาลใจให้นักคิดและศิลปินสร้างสรรค์ผลงานที่จำนวนไม่น้อยกลายเป็นผลงานที่ได้รับการยกย่องว่ายิ่งใหญ่ หลายคนทำกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้คลายเหงา แล้วก็พบอาชีพหรือแนวทางดำเนินชีวิตใหม่ที่ดีกว่าเดิม ในทางลบ ความเหงาอาจเป็นแรงผลักดันให้หลายคนทำลายสิ่งของ ทรัพย์สิน กระทั่งชีวิตของผู้อื่นและตนเอง ความเหงาจึงมีความสัมพันธ์กับกระบวนการสร้างนิสัยหรือความหมายให้กับชีวิตของมนุษย์ เช่นเดียวกับอารมณ์ที่เข้มข้นอื่น ๆ ของมนุษย์ ดังเช่น ความรัก ความเคียดแค้น ความคลั่งไคล้ เป็นต้น

จะว่าไปแล้วเราทุกคนอยู่ในอาการเหงาได้ด้วยกันทั้งนั้น ความเหงามาเยือนทั้งคนหนุ่มสาวและสูงอายุ แม้แต่เด็ก ๆ ก็รู้สึกเหงาได้ด้วยเช่นกัน ไม่ว่าคนมีการศึกษา หรือไร้การศึกษา หญิงหรือชาย เศรษฐีหรือยาก กษัตริย์หรือสามัญชนก็เผชิญกับความเหงาได้เท่า ๆ กัน ความเหงามาเยือนคุณได้ทุกขณะ นับวันคนในโลกนี้ยิ่งเผชิญกับความเหงามากขึ้นทุกที ยิ่งโลกเรามีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากเท่าใด คนเราก็ยิ่งพบกับความเหงามากขึ้นเท่านั้น เป็นเงาตามตัว

ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันกดดันให้คนเราแยกร่างและจิตใจออกจากกันมากขึ้นทุกที บางคนมีครอบครัวก็เหมือนไม่มี พ่อแม่บางคนต้องแยกกันไปทำงานในต่างแดน เช่น พ่อไปทำงานที่ซาอุดีอาระเบีย แม่ไปเป็นแม่บ้านที่ฮ่องกง ลูก ๆ ถูกส่งเข้าเรียนในโรงเรียนประจำ ดังนั้น ความเหงาจึงไม่เพียงแต่เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่หรือผู้สูงวัยเท่านั้น แม้แต่เด็ก ๆ ก็รู้สึกเหงาเป็นเหมือนกัน

¹⁰ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ NICS – Newly Industrialized Countries

ความเหงาใช้ว่าจะมาเยือนแต่คนในครอบครัวเท่านั้น คนเราไม่เพียงแต่ตัวแยกกันเท่านั้น แต่เรายังรู้จักกันอย่างผิวเผินจนไม่กล้าแบ่งปันสิ่งที่อยู่ลึกในจิตใจต่อกันและกันภาวะความโดดเดี่ยวในจิตใจ แยกแยก เป็นปัญหาพร้อมของผู้คนในสังคมเมืองยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่มาของความรู้สึกอ้างว้าง และความหวาดหวั่นใจในความไม่มั่นคงของชีวิต

1.2.3 ผลงานวรรณกรรมที่สะท้อนความเหงาของคนเมือง ห้วงขณะหนึ่งของชีวิตคนเมือง ต้องเคยพบความเปลี่ยวเหงา โดดเดี่ยว และความรู้สึกไม่แน่นอนมาบ้าง ความรวดเร็วของการแปรเปลี่ยนของเมืองจะทำให้ผู้คนและสัมพันธภาพของชีวิตแยกขาดกันมากขึ้นทุกที หลายต่อหลายคนโหยหาอดีตที่ผู้คนยังคงรวมเป็นกลุ่มก้อนยึดเหนี่ยวด้วยสายใยความสัมพันธ์ อดีตซึ่งไม่มีหวนกลับมาอีก

“กลับบ้านก่อนค่ำ และสระว่ายน้ำหลังเที่ยงคืน” ผลงานรวมเรื่องสั้นของเคอิ มิยามะ และปราบดา หยุ่น เป็นหนังสือที่นำพาผู้อ่านสำรวจห้วงขณะหนึ่งของชีวิตคนเมือง

อารมณ์ของ “ความเป็นเมือง” และการครุ่นคิดภายในของผู้คน อารมณ์ความรู้สึกในทิศทางคล้ายๆ กัน ทั้งความเปลี่ยวเหงา ภาวะการไร้คำตอบของชีวิต ความสัมพันธ์อันเปลี่ยวเปล่า และจวบจวน ได้วนเวียนอยู่ตลอดเวลา สภาพความเป็น “เมือง” การเปลี่ยนแปลงจาก “ชุมชน” ที่โหยหาสู่ปัจเจกชนในปัจจุบัน ถดถอยอยู่กับความคิด ความเป็นไป และความลับที่ซ่อนอยู่ของตนเอง ท่ามกลางปฏิสัมพันธ์ของผู้คนและสภาพรอบข้างที่ผ่านมาแล้วผ่านไป

ภาวะข้อนแย้งหรือขัดแย้งในตัวเองนี้เป็นสิ่งที่พบเห็นได้โดยตลอด เป็นภาวะที่แฝงอยู่ในชอกหลืบของชีวิตชาวเมือง ที่อาจเห็นไม่ชัดแจ้งแต่ดำรงอยู่

ความเป็น “เมือง” “สมัยใหม่” ก็เป็นเช่นนี้ ทุกคนต่างตกอยู่ภายใต้บทบาทที่สังคมและสัมพันธภาพหดยิบยื่นให้ ในแง่นี้ ความเป็น “ตัวเอง” ที่หลายคนต่างเพียรหา อาจมิใช่ “ตัวเอง” ที่แท้จริง ความเหงา ความเปล่าเปลี่ยว และความไม่แน่นอนจึงมาเยือนชาวเมืองโดยไม่รู้ตัว เพราะถึงที่สุดแล้วเราอาจไม่รู้จริงชัดว่า “เราคือใคร?” และ “กำลังจะไปทางไหน?” และ “ระหว่างทางเราหลงลืมอะไรมาบ้าง?”

2. ข้อมูลด้านศิลปะ

2.1 กลุ่มศิลปะลัทธิดาดา (Dadaism) จากการศึกษาค้นคว้าวิจัย ข้าพเจ้าพบว่าวัสดุสำเร็จรูป (Ready-Made)¹¹ วัตถุเก็บตก (Objet Trouvé หรือ Found Object)¹² และวัสดุเหลือใช้ นั้นถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ มีให้เห็นบ้างประปรายมาตั้งแต่อดีต อาทิเช่น ผลงานหัตถกรรมของชนเผ่าโบราณที่นำหินและเปลือกหอยมาติดอยู่บนรูปปั้น หรือหน้ากากที่ใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ แต่เพิ่งจะแค้นในระยาระยอปีที่ผ่านมาเท่านั้นเอง ที่เทคนิคดังกล่าวได้รับการยอมรับในวงการศิลปะว่าสามารถนำมาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้อย่างอิสระ ไม่ต้องไปผูกพันกับเทคนิคอื่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นก้าวสำคัญของวงการศิลปะในศตวรรษที่ 20 เป็นการขยายขอบเขตของภาษาทางศิลปะ ทำให้ศิลปินมีเครื่องมือในการทำงานมากกว่าสี ดินสอ พู่กัน ดินเหนียว ไม้ หรือ หิน นอกจากนี้วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะยังสะท้อนเหตุการณ์สำคัญมากมายในด้านประวัติศาสตร์ สังคม และการเมือง

ช่วงปี ค.ศ.1912 วงการศิลปะสมัยใหม่ได้รู้จักวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้จากผลงานศิลปะของ Marcel Duchamp ศิลปินในกลุ่มดาดา (Dada) โดย Duchamp นำวัตถุธรรมดาสามัญที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวันมากำหนดบทบาทหน้าที่ใหม่ในฐานะวัตถุทางศิลปะ เช่น ผลงานชื่อ Bicycle Wheel (ภาพที่ 1) เกิดจากการประกอบกันของล้อรถจักรยานและเก้าอี้ไม้ธรรมดา ๆ หรือผลงานชื่อ Fountain (ภาพที่ 2) ที่เป็นเพียงโถปัสสาวะของผู้ชายตั้งให้ผิดด้านแล้วเขียนคำว่า “R.Mutt” ลงไป ถึงแม้ว่าความตั้งใจที่แท้จริงของศิลปินในกลุ่มดาดา โดยเฉพาะ Duchamp คือการสร้างสรรค์งานศิลปะโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต่อต้านโลกศิลปะในขณะนั้น นำมาซึ่งความขัดแย้งและการถกเถียงกันอย่างมากมาย

¹¹ ready made วัสดุสำเร็จรูป วัตถุเก็บตก เฉพาะที่เป็นวัสดุหรือเศษวัสดุจากผลิตภัณฑ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โต้ะ เก้าอี้ วงล้อจักรยาน

¹² objet trouvé หรือ found object สิ่งเก็บตกวัสดุเหล่านี้จะเป็นวัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือที่มนุษย์คิดประดิษฐ์สร้างขึ้นก็ได้ เช่น เปลือกหอย หิน เศษไม้ เครื่องเรือน เครื่องสุขภัณฑ์

ภาพที่ 1 Marcel Duchamp, Bicycle Wheel, 1951 (third version, after lost original of 1913)

ที่มา: The Museum of Modern Art, **Marcel Duchamp Bicycle Wheel New York 1951 (third version, after lost original of 1913)**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก

http://www.moma.org/learn/moma_learning/marcel-duchamp-bicycle-wheel-new-york-1951-third-version-after-lost-original-of-1913

ภาพที่ 2 Marcel Duchamp, Fountain, 1964 (fifth version, after lost original of 1917)

ที่มา: The San Francisco Museum of Modern Art, **Marcel Duchamp Fountain**, เข้าถึงเมื่อ 14

มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.sfmoma.org/explore/collection/artwork/25853>

Duchamp เน้นให้เห็นถึงการใชัพุทธิปัญญาในการแสดงออกทางศิลปะ โดยเสนอความคิดที่ว่า วัตถุทั้งหลายที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันของเรา ไม่ว่าจะเป็นวัสดุสำเร็จรูปหรือวัสดุเหลือใช้แล้วนั้น สามารถนำมาสร้างเป็นงานศิลปะได้โดยความหมายดั้งเดิมในตัวของมันจะถูกเปลี่ยนไป และทำหน้าที่เป็น สื่อ หรือตัวนำความคิดซึ่งมิได้มีความหมายที่สัมพันธ์กับประโยชน์ทางการใช้สอยอีกต่อไป แต่วัตถุนั้นคือ ความคิด ทั้งที่เป็นความคิดของศิลปินและความคิดของผู้ดู นอกจากนี้เขายังได้แสดงทัศนะว่า ผลงานศิลปะควรมีสาระสำคัญที่พิเศษนอกเหนือไปจากการสร้างสรรค์ ซึ่งต้องใช้เพียงแค่มือที่ศิลปินต่าง ๆ ได้ปฏิบัติกันมาจนเป็นประเพณีนิยมเท่านั้น ศิลปะไม่ควรถูกกำหนดให้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือธรรมเนียมที่แน่นอนตายตัว ความสำคัญของงานศิลปะควรจะอยู่ที่ความตั้งใจและความคิดของศิลปินมากกว่าความรู้สึกในเรื่องของความงามตามหลักเกณฑ์ทางสุนทรียศาสตร์ ศิลปินที่มีชื่อเสียงระดับโลกท่านอื่น ๆ ต่างก็สร้างสรรค์ศิลปะในลักษณะของศิลปะเพื่อศิลปะ (Art for Art's Sake) แต่สำหรับเขานั้นมีความเห็นว่า การสร้างสรรค์ศิลปะเป็นการแสดงออกทางความคิด (Art as Idea)

ปฏิเสธไม่ได้ว่าแนวความคิดของ Duchamp มีบทบาทอย่างมากต่อวงการศิลปะ เป็นการเปิดทางให้ศิลปินคนอื่น ๆ นำวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้มาใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างแพร่หลายในช่วงปี ค.ศ. 1950 และได้ให้อิทธิพลโดยตรงต่อผลงานศิลปะในแนวนีโอดาดี (Neo-Dada) ซึ่งได้แก่ผลงานของ Jasper Johns และ Robert Rauschenberg ศิลปินทั้งสองได้สืบทอดเจตนารมณ์ของเขาในการนำวัสดุสำเร็จรูปหลากหลายชนิดมาใช้ในการสื่อความหมาย รวมทั้งความคิดทางศิลปะ และหลังจากนั้นมาในราวช่วงกลางทศวรรษของปี ค.ศ. 1960 ศิลปะแนวความคิด (Conceptual Art) ก็ได้เริ่มพัฒนาและมีบทบาทมากยิ่งขึ้นต่อวงการศิลปะร่วมสมัยของโลกในเวลาต่อมา

ศิลปินที่นำวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแต่ละคนจะมีกลวิธีการจัดการที่แตกต่างกัน แต่เหนือสิ่งอื่นใดศิลปินจะต้องตระหนักและเข้าใจถึงธรรมชาติและความหมายของวัสดุ สามารถเลือกใช้วัสดุแต่ละประเภทเพื่อสื่อสารแนวความคิดของตนได้อย่างถูกต้องและชัดเจน นอกจากนี้จะต้องพิจารณารูปลักษณ์ภายนอกของตัววัสดุ เช่น สี พื้นผิว ลวดลาย และรูปทรง ให้เหมาะสม เพื่อการนำมาประกอบเข้าด้วยกันอย่างลงตัว ศิลปินยังต้องคำนึงถึงความหมายเดิมของวัสดุด้วย อาทิเช่น หน้าที่การใช้งาน สถานะของผู้ใช้ สภาพแวดล้อม ประวัติศาสตร์ ร่องรอยความสมบูรณ์ในการใช้ ฯลฯ เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นเอกลักษณ์สำคัญที่ทำให้ผลงานศิลปะจากวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้ มีคุณค่า มีความหมาย และมีสุนทรียภาพที่พิเศษ แตกต่างจากผลงานจิตรกรรมและประติมากรรมแบบดั้งเดิม

กลุ่มศิลปะลัทธิคาดี (Dadaism) มีหลักปรัชญาที่ต้องการกลับคุณค่าของค่านิยมต่าง ๆ พวกเขาต้องการล้มล้างหลักสุนทรียศาสตร์แบบเดิมที่ยึดถือกันอยู่ในเวลานั้น พวกเขาเห็นว่าศิลปะไม่ใช่ของสูงส่ง ศิลปะในอดีตล้วนเป็นสิ่งไร้สาระ ศิลปะไม่ได้มีจุดมุ่งหมายอยู่เพียงแค่สร้างสรรค์งานให้ดูงดงามเท่านั้น หากต้องสามารถสร้างความปั่นป่วนยุ่งเหยิงได้ ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงนำวัสดุสำเร็จรูป ของเหลือใช้ ตลอดจนขยะ มาเปลี่ยนให้กลายเป็น “ศิลปะ” วัสดุสิ่งของที่หยิบมาใช้จะยังคงคุณลักษณะที่แท้จริงของมัน แต่สถานภาพและความหมายของวัสดุสิ่งของได้เปลี่ยนไปด้วยบริบทของพื้นที่การจัดแสดง โดยนำมาแสดงในพื้นที่ทางศิลปะในฐานะผลงานศิลปะ และเปลี่ยนไปด้วยการปรับเปลี่ยนแง่มุมบางอย่าง

2.2 ตัวอย่างศิลปินที่นำสิ่งของเหลือใช้หรือขยะมาสร้างสรรค์เป็นผลงาน ข้าพเจ้ามีความสนใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยใช้วัสดุสำเร็จรูป และวัสดุเหลือใช้ มาตั้งแต่สมัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งผลงานในช่วงดังกล่าว ข้าพเจ้าใช้วิธีการปะติด หรือ Collage¹³ และ Assemblage¹⁴ เพื่อสร้างองค์ประกอบให้กับวัสดุ โดยการนำเศษวัสดุต่าง ๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน แล้วตีพิมพ์บนโครงสร้างไม้ วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานมักจะเป็นวัสดุที่เก่า สกปรก ผุพัง มีร่องรอยการใช้งาน เป็นสนิมซึ่งข้าพเจ้ามองว่าลักษณะดังกล่าวทำให้วัสดุมีชีวิต มีเรื่องราวเนื้อหาในตัวของมันเอง แสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิต สภาพสังคม ข้าพเจ้าพยายามจัดการกับวัสดุเหลือใช้แต่ละชิ้นให้มีการประกอบกัน ผสมผสานกันอย่างลงตัว เกิดเอกภาพ

ดังนั้นการวิจัยและสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ข้าพเจ้าจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมของศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยวัสดุสำเร็จรูป วัสดุเหลือใช้ ในด้านเนื้อหาแนวความคิด รูปแบบ เทคนิควิธีการ ซึ่งในโลกของศิลปะนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้นก็ยังมีทั้งศิลปินประเทศไทยและศิลปินต่างประเทศที่ได้นำวัสดุสำเร็จรูปมาใช้ในการสร้างสรรค์

¹³collage ภาพปะติดงานศิลปะแบบหนึ่งที่ใช้วิธีปะแผ่นวัสดุบนพื้นในลักษณะแบนราบ หรือนูนสูงขึ้นจากพื้นภาพเพียงเล็กน้อย แผ่นวัสดุที่ใช้ปะติดลงไปนั้นอาจมีหลากหลายชนิดรวมกันก็ได้ เช่น กระดาษ ผ้า เศษวัสดุ พื้นระนาบที่ใช้แผ่นวัสดุปะติด อาจเป็นแผ่นไม้ ฝืนผ้าใบ หรือพื้นระนาบอื่น ๆ และอาจเพิ่มเติมด้วยการระบายสีหรือวาดภาพหรือพิมพ์ทับลงอีกก็ได้

¹⁴assemblage การผสมผสานวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมประเภท 3 มิติวิธีหนึ่ง โดยนำวัสดุหลายชนิดมาผสมผสานประกอบรวมกัน สร้างเป็นผลงานใหม่ วัสดุเหล่านั้นส่วนมากเป็นสิ่งเก็บตก เช่น ขาโต๊ะ ชิ้นส่วนบานประตู อานจักรยาน งานศิลปะที่สร้างขึ้นด้วยกลวิธีนี้ อาจทำเป็นแบบตั้งอิสระคล้ายกับประติมากรรมรูปเห็นรอบตัว หรือติดกับผนัง หรืออื่น ๆ ก็ได้ นอกจากนี้ศิลปินยังสามารถทำการปั้น แกะสลัก หรือระบายสีตกแต่งร่วมประกอบในงานศิลปกรรมได้ด้วย

ผลงานศิลปะอยู่จำนวนไม่น้อย สำหรับการศึกษาและค้นคว้าวิจัยถึงทัศนคติและความคิดของศิลปินที่นำวัสดุใช้การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้เลือกวิเคราะห์ผลงานศิลปะที่มีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพของสังคมจากศิลปินจำนวน 5 คน ดังนี้ ชลูด นิ่มเสมอ, มณฑิธร บุญมา, Robert Rauschenberg, Tony Cragg, และ Max Frisinger

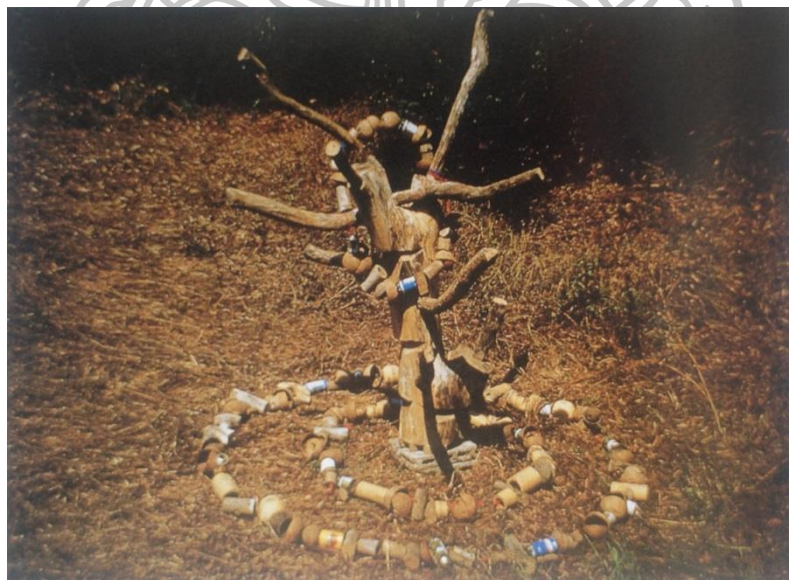
2.2.1 ชลูด นิ่มเสมอ ชลูดเกิดที่ธนบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2472 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปะบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 ประติมากรรม จากคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ชลูดเป็นผู้ที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะช่วงรอยต่อระหว่างยุคเก่ากับยุคใหม่ของวงการศิลปะสมัยใหม่ของไทย ชลูดสนใจในผลงานศิลปะหลายรูปแบบและได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีคุณค่าไว้เป็นจำนวนมากทั้งวาดเส้น จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะภาพพิมพ์ และสื่อผสม

ผลงานชุด “ประติมากรรมชนบท” (ภาพที่ 3, 4, 5 และ 6) สร้างขึ้นระหว่างปี พ.ศ.2524 – 2525 ชลูดนำแรงบันดาลใจจากสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตชนบทไทย มาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยการหยิบจับวัตถุและวัสดุจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งวัสดุจากธรรมชาติ และวัสดุสังเคราะห์ที่อยู่ในชีวิตประจำวันมาเป็นสื่อในการแสดงออก เริ่มจากการนำวัสดุมาห้อยแขวนวางพาดบนดอกไม้พัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงการนำวัสดุมาห้อยแขวนบนร่างกายตนเอง เพื่อเป็นสื่อแสดงความคิดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในวิถีชีวิตชนบทไทย

ภาพที่ 3 ชลูด นิ่มเสมอ, ประติมากรรมขนาด 14/2524, 2524
 ที่มา: วิโชค มุกดามณี, สื่อประสมและศิลปะแนวจัดวางในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: หอศิลป์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 30.

ภาพที่ 4 ชลูด นิ่มเสมอ, ประติมากรรมขนาด 7/2525, 2525
 ที่มา: วิโชค มุกดามณี, สื่อประสมและศิลปะแนวจัดวางในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: หอศิลป์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 28.

ภาพที่ 5 ชุด นิมเสมอ, ประติมากรรมชนบท 4/2525 ก, 2525
 ที่มา: วิโชค มุกดามณี, สื่อประสมและศิลปะแนวจัดวางในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: หอศิลป์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 31.

ภาพที่ 6 ชุด นิมเสมอ, ประติมากรรมชนบท 4/2525 ง, 2525
 ที่มา: วิโชค มุกดามณี, สื่อประสมและศิลปะแนวจัดวางในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: หอศิลป์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 30.

ผลงานชุดนี้ ชลูดได้นำวัสดุสิ่งของ เครื่องมือประกอบอาชีพ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งวัสดุใช้แล้วที่ถูกทิ้งขว้างอยู่ทั่วไปตามบริเวณที่อยู่อาศัย มาประกอบในการทำงาน โดยใช้ ขวดพลาสติก กระป๋องบรรจุอาหาร เชือกไนลอน เป็นต้น ซึ่งเป็นวัสดุสังเคราะห์และวัสดุจากการผลิตแบบอุตสาหกรรมมาใช้ร่วมกับวัสดุประเภทธรรมชาติ เช่น ท่อนไม้ ไม้พิน กะลา ไม้ไผ่ ผ้า เป็นต้น การนำวัสดุสองประเภทมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนั้น ชลูดต้องการที่จะสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในสังคมชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของความเจริญของเมือง โดยชลูดได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับผลงานชุดนี้ดังนี้

การเลือกสรรและนำวัสดุที่มีอยู่ตามชนบทเหล่านี้มาประกอบเป็นชิ้นงานขึ้นมาใช้เพื่อผลทางเทคนิคหรือความงามของวัตถุ หรือความงามทางรูปทรง แต่เป็นเรื่องของการแสดงความคิด และเป็นความจำเป็นในการแสดงออกซึ่งความคิดดังที่กล่าวมาแล้ว ตัววัตถุ เนื้อวัสดุ และกระบวนการประกอบกันของสิ่งต่างๆ จะเป็นส่วนสำคัญในการแสดงความคิดที่มุ่งเน้นไปที่ความผูกพันระหว่างวิญญาณของวัตถุ กับวิญญาณของผู้คนในวงแวดล้อมของมัน ในงานประติมากรรมสื่อผสมที่มีลักษณะเชื่อมโยงกับบุคลิกภาพของชนบทไทยชุดนี้¹⁵

สรุปผลการวิเคราะห์ผลงานศิลปะของชลูด นิ่มเสมอ ในด้านเนื้อหาแนวความคิด ด้านรูปแบบ ด้านเทคนิคการจัดการกับวัสดุ

ในผลงานชุดประติมากรรมชนบทนี้มีเนื้อหาแนวความคิดที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในสังคมชนบทไทย การรุกรานของเมืองที่มีต่อชนบททั้งในด้านวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม ที่การดำเนินชีวิตของคนไทยในชนบทหลายอย่างต้องเปลี่ยนแปลงไปตามการเจริญเติบโตของเมืองและความเจริญทางวัตถุ สิ่งของเครื่องใช้ที่ทำด้วยวัสดุสังเคราะห์และการผลิตแบบอุตสาหกรรมเข้ามาแทนที่วัสดุธรรมชาติ

ชลูดอาศัยวัสดุเป็นสื่อบอกความหมายและเรื่องราวของความคิดที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตชนบทไทยผ่านผลงานศิลปะ โดยการนำวัสดุที่มีลักษณะแตกต่างกันมาประกอบกัน ระหว่างวัสดุที่มาจากธรรมชาติกับวัสดุที่ถูกผลิตขึ้นจากระบบอุตสาหกรรม สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและสังคมชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของความเจริญของเมือง

¹⁵ชลูด นิ่มเสมอ, “เกี่ยวกับผลงานศิลปะของชลูด นิ่มเสมอ,” ศิลปากร 29, 4 (กันยายน 2528): 34.

ส่วนการจัดการกับวัสดุที่นำมาใช้นั้นเป็นการจัดการที่เรียบง่าย ไม่เน้นการใช้ทักษะฝีมือที่ประณีตในการสร้างสรรค์ เป็นการจัดการเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับการแสดงออกทางความคิดแสดงออกถึงวิถีชีวิตของความเป็นพื้นบ้านและความเป็นชนบท

2.2.2 มณเฑียร บุญมา มณเฑียรเกิดที่กรุงเทพฯ เมื่อปี พ.ศ. 2496 มณเฑียรเริ่มศึกษาศิลปะที่โรงเรียนเพาะช่าง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท สาขาจิตรกรรม จากคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มณเฑียรเป็นผู้ที่มีบทบาทในการสร้างสรรค์ศิลปะแนวใหม่ เป็นผู้บุกเบิกการสร้างงานสื่อผสมและศิลปะจัดวาง โดยใช้วัสดุ รูปแบบ และเนื้อหาแบบไทย ทั้งแบบไทยชนบทและพุทธปรัชญา ทำให้เกิดศิลปะร่วมสมัยที่มีทั้งความเป็นสากลและความเป็นไทย นอกจากนี้มณเฑียรยังได้ริเริ่มทำงานศิลปะที่คนดูสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในผลงาน เป็นผู้ขยายขอบเขตประสาทสัมผัสในการรับรู้ทางการมองเห็นทัศนศิลป์ไปสู่การได้กลิ่นจากผลงานศิลปะจนมีชื่อเสียงในระดับประเทศและนานาชาติ เป็นศิลปินที่สร้างสรรค์งานศิลปะด้วยวัสดุต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวหลากหลายชนิด มณเฑียรถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ. 2543

ผลงานชุด “เรื่องราวจากท้องทุ่ง” ปี พ.ศ. 2532 มณเฑียรได้นำเอาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ข้าวของสำเร็จรูปที่พบเห็นได้ตามสังคมชนบทของไทย อย่างเช่น เขาควย หนังกวย กระจอบข้าว สุ่มไก่อ่ คราด ไม้หวดข้าว จอบและเสียม แห ฟางข้าว มาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะวัสดุแบบสามัญธรรมดา ถูกนำมาประกอบสร้างขึ้นมาเป็นสิ่งที่แสดงถึงแก่นสำคัญของตัววัตถุนั้นเองอย่างไม่เคยมีใครทำมาก่อน

ผลงาน “สองทวย” (ภาพที่ 7) มณเฑียรเกิดจินตนาการจากเขาควย ฟางข้าว และกระจอบข้าว มณเฑียรสร้างผลงานโดยนำกระจอบข้าวบรรจุข้าวสาร 7 ถัง เขาควยผูกมัดอยู่ด้านบนกระจอบ กระจอบวางอยู่บนม้านั่ง 4 ขา ทำให้เรารู้สึกถึงสัตว์ที่มีลักษณะแบบควยแสดงถึงวิถีชีวิตท้องทุ่งในสังคมชนบท และชีวิตที่เกี่ยวข้องกับผลิตผลทางการเกษตร

ภาพที่ 7 มณฑิธร บุญมา, สองทวย, 2532

ที่มา: มูลนิธิหอศิลป์แห่งรัชกาลที่ 9, มณฑิธร บุญมา (2496 – 2543), เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก

<http://www.rama9art.org/artisan/artdb/artists/home.php?p=profiles&name=Montien%20Boonma>

การสร้างสรรคผลงานของมณฑิธรนั้นจะไม่มีรูปแบบหรือเทคนิควิธีการที่ตายตัวแต่จะแปรเปลี่ยนไปตามคุณลักษณะของข้อมูลและธรรมชาติของวัสดุ วิธีการก็คือเข้าไป “จัดการ” กับสื่อวัสดุตามคุณสมบัติของสิ่ง ๆ นั้น แบบและวิธีการในการสร้างสรรคผลงานจะเปลี่ยนไปตามจินตนาการ ผลงานของมณฑิธรจะมีเหตุผลในการสร้างสรรคแตกต่างไปตามข้อมูลและความบันดาลใจที่ได้รับ และเมื่อมีแรงบันดาลใจจะพิจารณาถึง “ความจำเป็นและความเป็นไปได้” ของการสร้างสรรค สิ่งสำคัญอีกประการก็คือ การไม่ได้กำหนดทิศทางของผลงานไว้ก่อนว่า เมื่อสร้างเสร็จจะมีผลอย่างไร จะใช้อารมณ์ ความรู้สึก ในการแก้ปัญหา กับสื่อวัสดุที่นำมาใช้ประกอบการสร้างสรรคให้เกิดผลตามความคิดและจินตนาการ โดยมณฑิธรได้แสดงความคิดในการสร้างสรรคผลงานชุดนี้เอาไว้ว่า

งานผมไม่ใช่เทคนิค แต่เป็นการเข้าไปจัดการกับวัสดุ วัสดุมันร่าผม แล้วเทคนิคก็ไปตามวัสดุ ...ผมเห็นฟาง ผมก็คิดว่าต้องเอามาม้วน ฟางมันต้องเป็นอย่างนี้... ผมเป็นตัวกลางที่มานำสิ่งที่มืออยู่ที่มันอยู่ด้วยกันให้การยอมรับในวัสดุ ไม่ใช่เป็นไม้

หนังสือเป็นหนังสือ...ผมใช้วิธีของผม คือใช้วัสดุด้วยตัวของมันเอง มันประกอบยังงี้ก็ให้มันอยู่ยั้งยืน ผมเพียงเป็นตัวกลางเอามาชนกันให้มันอยู่¹⁶

ทัศนะนีบ่งบอกอย่างชัดเจนว่ามณฑิธรใช้หลักการสัจจะต่อวัสดุ และสัจจะต่อกระบวนการในการสร้างผลงาน มณฑิธรใช้วัสดุและกระบวนการแสดงแก่นแท้ของมันเอง ประสานไปกับเรื่องราวเนื้อหาที่เกิดจากแรงผลักดันจากภายใน

ผลงานศิลปกรรมชุด “ไทย” ปี พ.ศ. 2533 มณฑิธรได้อธิบายถึง แนวความคิดและวิธีการสร้างผลงาน ไว้ในบทความประกอบสูจิบัตรการแสดงผลงานศิลปกรรมชุด “ไทย” ดังนี้

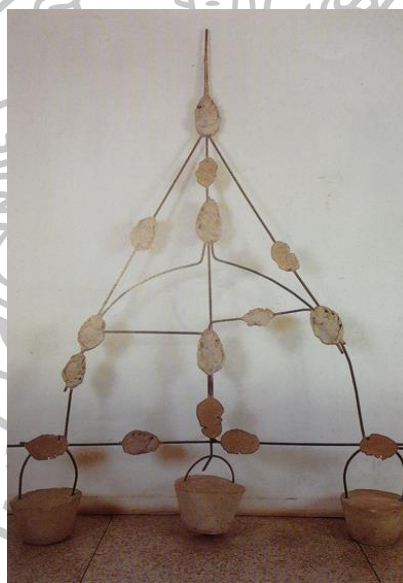
...สำหรับข้าพเจ้าแล้ว ผลงาน...มีจุดเริ่มต้นมาจากแรงกระตุ้นเร้าของคุณสมบัติ และคุณลักษณะเฉพาะของสื่อ วัสดุ และสิ่งสำเร็จรูปต่าง ๆ...แรงกระตุ้นเร้านี้ได้ผลักดันให้ข้าพเจ้าเกิด แนวความคิด และ แนวทางใหม่ ๆ ของวิธีการแสดงออกที่เป็นส่วนตัว ขึ้นลักษณะของแบบของวิธีการแสดงออกนี้ข้าพเจ้าขอใช้คำว่า การจัดการ นี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามความจำเป็น และข้อกำหนดที่จำกัดของคุณสมบัติทางธรรมชาติ กายภาพ และรวมถึงคุณค่าความหมายเชิงนามธรรมในแง่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ใน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ถูกนำมาใช้เพื่อแสดงออกทางศิลปะ...เนื้อหา และสิ่งที่แสดงออกในผลงานของข้าพเจ้านั้นเป็นเนื้อหาที่ข้าพเจ้ามิได้สร้างหรือปรุงแต่งขึ้น...การนำความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง ที่มีอยู่ในสื่อวัสดุต่าง ๆ มาใช้เพื่อแสดงเนื้อหาสาระ และค่าความหมายที่มีอยู่ของตัวมันเอง มิใช่ถูกนำมาเปลี่ยนแปลง ปรับแต่ง เพื่อให้เป็น สื่อแทน ความหมายอื่นใด...เป็นการให้ความจริงจากปรากฏการณ์ที่ มีอยู่ และ เคยมีอยู่ ที่ซ่อนเร้นและแฝงอยู่ให้ ปรากฏแสดง และ เผยแสดง ออกมา...การไม่จำกัดตัวเองอยู่ในรูปแบบของวิธีการ จัดการ แบบใดแบบหนึ่ง ก่อให้เกิดความอิสระ และความเป็นไปได้ในการใช้แบบของ การจัดการ ได้หลาย ๆ แบบ ทำให้ข้าพเจ้าได้รับประสบการณ์จากความจริงที่ปรากฏอยู่ในสื่อต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ได้รับความรู้เรียนรู้ ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและกันของความจริงและจินตนาการที่มักจะ แสดง ปรากฏขึ้นเมื่อได้รับการเข้า จัดการ กับสื่อวัสดุ...¹⁷

¹⁶จิตติมา [นามแฝง], “จินตภาพในวัสดุของมณฑิธร บุญมา,” *ไฮกลาส* 6, 66 (ตุลาคม 2532): 145-146.

¹⁷มณฑิธร บุญมา, *สูจิบัตรนิทรรศการผลงานศิลปกรรม ชุด ไทย มณฑิธร บุญมา* (กรุงเทพฯ: ตลอดรัตน์, ม.ป.ป.), ไม่ปรากฏเลขหน้า

ผลงานศิลปกรรมชุด “ไทย” ปี พ.ศ. 2533 ในผลงานชื่อ “สลูปลูก” (ภาพที่ 8) เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของการผสมงานใหม่กับความสนใจในประเด็นสังคมที่มณฑิเยรมีมาตั้งแต่พุทธทศวรรษที่ 2520 เป็นสลูปลูกเจดีย์ที่สร้างขึ้นมาจากเหล็กเส้น รอยมือจับที่เป็นปูนซีเมนต์ทำหน้าที่ยึดเหล็กเส้นแต่ละเส้น ถังปูนสามใบทำหน้าที่เป็นฐาน ผลงานชิ้นนี้ดูเรียบง่าย มณฑิเยรกล่าวถึงผลงานชิ้นนี้ว่า

...เป็นอนุสาวรีย์ของคนงาน หรือเป็นสลูปลูกของคนงาน เห็นมัย มันเริ่มจากถังปูนใบเดียว เหล็กตัวนี้พัฒนาขึ้นและเป็นตัวต่อขึ้นไป...พอต่อขึ้นไปก็กลายเป็นข้างบนเป็นที่โล่ง ๆ ก็คล้าย ๆ กับพวกเขาทำอะไร เขาค้นหาอะไรไม่รู้ พวกเขาไม่มีอะไรเลย มันค่อนข้างจะมีความคิดที่โซเซียลลิสม์ (Socialism) ในใจของผมอยู่ตั้งนานมาแล้ว คือไม่ใช่โซเซียลลิสม์หลอก แต่เป็นเรื่อง...ผมชอบอะไรที่เป็นเรื่องในชีวิตของคน¹⁸

ภาพที่ 8 มณฑิเยร บุญมา, สลูปลูก, 2533

ที่มา: วิโชค มุกดามณี, สื่อประสมและศิลปะแนวจัดวางในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 95.

¹⁸ อภินันท์ โปษยานนท์ และสุธี คุณาวิชยานนท์, ตายก่อนดับ : การกลับมาของมณฑิเยร บุญมา (กรุงเทพฯ: สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2548), 45.

ผลงาน “เทพธิดาวีนัสแห่งกรุงเทพฯ” (ภาพที่ 9) ปี พ.ศ. 2534 - 2536 เป็นอีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงแนวรูปแบบและเนื้อหาเฉพาะทางของมณฑิธร วีนัสเป็นเทพธิดาในวัฒนธรรมตะวันตก วีนัสมักจะปรากฏภายในเรือนร่างที่เปลือยเปล่า งดงาม เป็นอุดมคติ มีศิลปินจำนวนไม่น้อยตั้งแต่ยุคเรอเนอซองส์ถึงศิลปะสมัยใหม่ ต่างสร้างภาพสาวงามผู้นี้ในรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะทางของแต่ละศิลปิน

ชื่อ “วีนัส” และท่านอนของเทพธิดาวีนัสแห่งกรุงเทพฯ โดยมณฑิธร บุญมา เป็นการอ้างอิงในเชิงล้อเลียนไปถึงจิตรกรรมคลาสสิกของศิลปินชื่อก้องโลกอย่าง Titian, Tiziano Vecellio ในภาพ Venus or Urbino ปี พ.ศ. 2081 และภาพ Olympia ปี พ.ศ. 2408 โดย Edouard Manet ศิลปินชาวฝรั่งเศสผู้นี้ นำท่านอนคลาสสิกของเทพธิดาวีนัสมาเสนอเป็นท่านอนของโสเภณี

วีนัสที่เป็นสัญลักษณ์ของความงามในสตรีเพศ ถูกมณฑิธรนำมาเสนอด้วยวัสดุด้อย (มูล) ค่า เช่น ลังไม้ไทรม ๆ แผ่น โลหะบุบ ๆ ที่ขึ้นสนิมเกรอะกรัง ถังน้ำหรือถังปูนเก่า ๆ ท่อนไม้ที่เต็มไปด้วยตะปูจากการก่อสร้าง มณฑิธรนำเอาวัสดุจากงานก่อสร้างเหล่านั้นมาประกอบขึ้นเป็นรูปร่างคล้ายคนนอนบนแท่นฐานประติมากรรม มณฑิธรทำสีชมพูลงไปในถังและท่อนไม้เพื่อแต่งเติมความเป็นหญิงให้แก่เศษวัสดุเหล่านั้น

ภาพที่ 9 มณฑิธร บุญมา, เทพธิดาวีนัสแห่งกรุงเทพฯ, 2534 - 2536

ที่มา: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ฐานข้อมูลภาพงานศิลปะ, มณฑิธร บุญมา, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.era.su.ac.th/ArtDatabase/ArtImage/P002382.jpg>

เทพธิดาวิณัสที่งดงามสูงส่งเป็นอุดมคติในอารยธรรมตะวันตก เมื่อกลายมาเป็นเทพธิดาวิณัสฉบับกรุงเทพฯ กลับกลายเป็นหญิงทรุดโทรม ทำให้นึกถึงความไปว่าวิณัสแห่งกรุงเทพฯ นี้คงจะเป็นสาวจากต่างจังหวัดที่เข้ากรุงเทพฯ มาด้วยความหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีขึ้น แต่กลับต้องมาจบลงด้วยการเป็น โสเภณีหรือไม่ก็เป็นคนงานก่อสร้าง อาชีพที่ถูกมองว่าต่ำต้อย ได้ค่าตอบแทนน้อยและไร้อนาคต

เทพธิดาวิณัสแห่งกรุงเทพฯ แสดงให้เห็นชัดว่า มณฑลเศียรนำเอาจิตสำนึกในทางสังคมของเขามาสะท้อนออกในงานศิลปะ และมณฑลเศียรเป็นศิลปินที่มองเห็นถึงคุณค่าและความงามของแก่นแท้ในวัตถุต่าง ๆ ทั้งในแง่กายภาพและความหมาย

สรุปผลการวิเคราะห์ผลงานศิลปะของมณฑลเศียร บุญมา ในด้านเนื้อหาแนวความคิด ด้านรูปแบบ ด้านเทคนิคการจัดการกับวัสดุ

มณฑลเศียร บุญมาเป็นศิลปินไทยผู้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในระดับประเทศและระดับนานาชาติ งานศิลปะของมณฑลเศียรได้อิทธิพลแก่ศิลปินรุ่นต่อมา โดยเฉพาะในเรื่องของการนำวัสดุมาใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปะ มณฑลเศียรเป็นผู้เริ่มนำวัสดุที่มีความหลากหลายมาใช้งานไม่ว่าจะเป็นวัสดุจากธรรมชาติ วัสดุพื้นบ้านตามท้องถิ่น วัสดุเหลือใช้ที่ไม่มีประโยชน์ทางการใช้สอยอีกต่อไป วัสดุสำเร็จรูป และวัสดุประเภทไฮเทค มณฑลเศียรนำวัสดุเหล่านั้นมาใช้ในการคงไว้ซึ่งสภาพที่เป็นอยู่ตามจริง และให้ลักษณะทางด้านกายภาพของวัสดุสื่อความหมายในเชิงสัญลักษณ์ซึ่งสะท้อนแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพสังคมไทย

มณฑลเศียร บุญมา เป็นศิลปินไทยที่ให้ความสนใจกับธรรมชาติ ชีวิต สังคม ประเพณี วัฒนธรรมและความเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่งรอบตัว มณฑลเศียรมีความสามารถในการตีความวัสดุ สามารถเข้าใจการใช้วัสดุ การสร้างความหมายจากวัสดุ การแก้ปัญหาที่เป็นธรรมชาติในวัสดุ ถึงผลงานของมณฑลเศียรเป็นงานแนวเชิงความคิด (Conceptual) แต่ผลงานของมณฑลเศียรก็ยังเป็นงานที่แฝงไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่สะท้อนใจ ลึกซึ้ง ลึกซึ้ง เป็นสื่อที่ง่ายในการนำไปให้เกิดอารมณ์ คล้อยตามไปถึงจุดหมายที่เขาต้องการ เข้าใจในการเลือกใช้วัสดุที่เข้ากับเรื่องของความคิดจิตใจ เน้นเนื้อหาและสิ่งที่ก่อให้เกิดอารมณ์ สะท้อนถึงความเป็นอยู่ในสังคมแบบไทย ความฉลาดในการเลือกใช้วัสดุ ผลงานมีลักษณะความเป็นไทย ความเชื่อ ความรู้สึกเหงา วังเวง เจ็บซึม ลึก ๆ และเลอเลิศในเรื่องของการสร้างสรรค์รูปแบบ ความคิด เทคนิคใหม่ ๆ

2.2.3 Robert Rauschenberg Robert Rauschenberg เกิดที่ Texas เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม ค.ศ. 1925 เริ่มศึกษาศิลปะที่ Kansas City Art Institute แล้วไปศึกษาต่อที่ Academie Julian ในกรุง Paris ประเทศฝรั่งเศส Rauschenberg เป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงที่สุดคนหนึ่งของสหรัฐอเมริกา เป็นศิลปินกลุ่มก๊าวหน้าที่ฝากผลงานไว้มากมาย รวมทั้งยังเป็นผู้บุกเบิกการสร้างผลงานศิลปะแนว

ใหม่ที่น่าเอาวัตถุต่าง ๆ เช่น ภาพถ่าย ลังกระดาษ หนังสือพิมพ์ ถุง เชือก ไม้ ก้อนหิน เป็นต้น มาผสมกับภาพวาด Rauschenberg เสียชีวิตในวันที่ 12 พฤษภาคม ค.ศ. 2008 เนื่องจากหัวใจล้มเหลว ทรัพย์สินและผลงานศิลปะของเขาตกเป็นสมบัติของ Robert Rauschenberg Foundation ตามพินัยกรรมที่ได้ทำเอาไว้

ผลงานชุด Gluts (ภาพที่ 10, 11, 12, 13, 14 และ 15) เป็นผลงานที่ Rauschenberg สร้างสรรค์ขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1986 - 1989 และระหว่างปี ค.ศ. 1991 - 1994 Rauschenberg นำเศษวัสดุ เศษโลหะต่าง ๆ เช่น ป้ายสถานีบริการน้ำมัน ป้ายสัญญาณจราจร ชิ้นส่วนยานยนต์และอุตสาหกรรมที่เสื่อมคุณภาพ เป็นต้น Rauschenberg ทำการเปลี่ยนวัสดุเหลือใช้เหล่านั้นให้เป็นผลงานศิลปะ ผลงานชุดนี้มีทั้งผลงาน 2 มิติ ที่มีความหนาคล้ายผลงานประติมากรรมสูงที่แขวนบนผนัง และผลงาน 3 มิติ ที่มีลักษณะเป็นประติมากรรมลอยตัว ด้วยวิธีการ Assemblages โดยนำเศษวัสดุเหลือใช้เหล่านั้นมาประกอบกัน นอกจากนี้ยังมีผลงาน Glut Book เป็นหนังสือที่ทำจากเศษโลหะที่แต่เดิมเคยเป็นป้ายตัวเลขบอกราคาน้ำมันในสถานีบริการน้ำมัน หนังสือนี้ถูกสร้างขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1986

ภาพที่ 10 Robert Rauschenberg, Yellow Moby Glut, 1986

ที่มา: Robert Rauschenberg Foundation, **Glut (1986–89 1991–94)**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.rauschenbergfoundation.org/art/series/glut>

ภาพที่ 11 Robert Rauschenberg, Regular Diary Glut, 1986

ที่มา: Robert Rauschenberg Foundation, **Glut (1986–89 1991–94)**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558,
เข้าถึงได้จาก <http://www.rauschenbergfoundation.org/art/series/glut>

ภาพที่ 12 Robert Rauschenberg, Greek Toy Glut (Neapolitan), 1987

ที่มา: Robert Rauschenberg Foundation, **Glut (1986–89 1991–94)**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558,
เข้าถึงได้จาก <http://www.rauschenbergfoundation.org/art/series/glut>

ภาพที่ 13 Robert Rauschenberg, Greenhouse Glut (Neapolitan), 1987
 ที่มา: Robert Rauschenberg Foundation, **Glut (1986–89 1991–94)**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558,
 เข้าถึงได้จาก <http://www.rauschenbergfoundation.org/art/series/glut>

ภาพที่ 14 Robert Rauschenberg, Chrome Castle Glut (Neapolitan), 1987
 ที่มา: Robert Rauschenberg Foundation, **Glut (1986–89 1991–94)**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558,
 เข้าถึงได้จาก <http://www.rauschenbergfoundation.org/art/series/glut>

ภาพที่ 15 Robert Rauschenberg, Soaring Dribble Glut, 1992

ที่มา: Robert Rauschenberg Foundation, **Glut (1986–89 1991–94)**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.rauschenbergfoundation.org/art/series/glut>

Susan Davidson กัทธาร์กัยอ่าวุโสฝ่ายสะสมผลงานและนิทรรศการที่พิพิธภัณฑ์กุกเกนไฮม์นิวยอร์ก (The Guggenheim Museums New York) ได้อธิบายถึงผลงานชุดนี้ไว้ว่าผลงานชุด Gluts นี้ Rauschenberg ได้รับแรงบันดาลใจจากการไปเยือนเมืองฮิวสตันมลรัฐเทกซัสเนื่องในโอกาสได้รับเชิญไปแสดงนิทรรศการ Robert Rauschenberg, Work from Four Series: A Sesquicentennial Exhibitions ที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะร่วมสมัย (Contemporary Arts Museum) ในช่วงกลางทศวรรษ 1980 ขณะนั้นเศรษฐกิจของมลรัฐเทกซัสอยู่ในภาวะที่ถดถอยเนื่องจากเกิดปัญหาในตลาดน้ำมัน Rauschenberg ได้รับทราบถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจครั้งนั้นด้วย เขาได้เห็นป้ายสัญญาณสถานีบริการน้ำมัน ชั้นส่วนรถยนต์และอุตสาหกรรมที่เสื่อมสภาพซึ่งถูกทิ้งขว้างอยู่ตามท้องทุ่งเป็นจำนวนมาก และเมื่อ Rauschenberg ได้เดินทางกลับไปบ้านและสตูดิโอของเขาที่ เกาะแคปติวา ฟลอริดา (Captiva Island Florida) เขาได้ไปยังฟอร์ตไมเออร์ ฟลอริดา (Fort Myers Florida) ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ บ้านและสตูดิโอ เขาได้ตระเวนไปแหล่งเก็บของเก่า เศษเหล็ก เศษโลหะ และรวบรวมชิ้นส่วนเศษโลหะ ป้ายสัญญาณจราจร ท่อไอเสีย หม้อน้ำ กันสาดโลหะ และอื่น ๆ เขาได้ทำการเปลี่ยนเศษโลหะและวัสดุที่เหลือใช้เหล่านั้นให้กลายเป็นผลงานศิลปะจำนวนมากผลงานที่สร้างมีทั้งแขวนบนผนังและผลงานที่มีลักษณะลอยตัวตั้งอยู่บนพื้นการสร้างสรรคงานในชุด Gluts

ของ Rauschenberg เปรียบเสมือนการนำสิ่งของที่ผู้คนโยนทิ้งกลับมาใช้ใหม่ เป็นการชุบชีวิตให้กับเศษวัสดุเหลือใช้เหล่านั้น Rauschenberg ได้แสดงความคิดเห็นในการสร้างผลงานชุดนี้เอาไว้ว่า

It's a time of glut. Greed is rampant. I'm just exposing it, trying to wake people up. I simply want to present people with their ruins. . . . I think of the Gluts as souvenirs without nostalgia. What they are really meant to do is give people an experience of looking at everything in terms of what its many possibilities might be.¹⁹

นอกจากนี้ Rauschenberg ยังให้เหตุผลถึงการนำวัสดุต่าง ๆ มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะว่า “Well, I have sympathy for abandoned objects, so I always try to rescue them as much as I can.”²⁰

นับเป็นเวลาเกือบปีหลังจากการตายของ Robert Rauschenberg เพื่อเป็นการรำลึกถึงเขา ทางมูลนิธิโซโลมอน อาร์ กุกเกนไฮม์ (The Solomon R. Guggenheim Foundation) จึงนำผลงานชุด Gluts บางส่วนไปจัดแสดงยังพิพิธภัณฑสถานและหอศิลป์ที่มีชื่อเสียงระดับโลกโดยเริ่มต้นที่เพ็กกี้ กุกเกนไฮม์คอลเลกชันเวนิซ ประเทศอิตาลี (Peggy Guggenheim Collection Venice Italy) ในปี ค.ศ. 2009 และสัญจรไปยัง Tinguely Museum บาเซิล ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในปี ค.ศ. 2009 - 2010 และพิพิธภัณฑสถานกุกเกนไฮม์บิลเบา ประเทศสเปน (Guggenheim Museum Bilbao Spain) ปี ค.ศ. 2010 และ Villa e Collezione Panza Varese Italy ในปี ค.ศ. 2010 - 2011 โดยนิทรรศการ Robert Rauschenberg : Gluts นี้ ผู้ที่เป็นภัณฑารักษ์นิทรรศการคือ Susan Davidson ภัณฑารักษ์อาวุโสฝ่ายสะสมผลงานและจัดนิทรรศการของ Guggenheim Museum New York กับ David White ภัณฑารักษ์ของ Robert Rauschenberg Foundation

สรุปผลการวิเคราะห์ผลงานศิลปะของ Robert Rauschenberg ในด้านเนื้อหา แนวความคิด ด้านรูปแบบ ด้านเทคนิคการจัดการกับวัสดุ

ผลงานในชุด Gluts ของ Rauschenberg เรื่องราวเนื้อหาสาระสะท้อนถึงสภาพของสังคมทุนนิยมที่เน้นการผลิตและเน้นการบริโภคที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ผลกระทบจากการบริโภคที่

¹⁹Mary Lynn Kotz, **Rauschenberg, art and life** (New York: Harry N. Abrams, 1990), 246-247.

²⁰Peggy Guggenheim Collection, **Robert Rauschenberg: Gluts. The American Artist and The Poetic Side of Objects**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://www.guggenheim-venice.it/img/pdf_press/183pdf2_press_rauschenberg_ENG.pdf

เกินความจำเป็นทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มากเกินไป สุดท้ายสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นก็กลับกลายเป็นขยะในเวลาต่อมา ตลอดจนยังนำเสนอจิตวิญญาณของวัตถุที่หมดประโยชน์ ไร้คุณค่า ถูกทิ้งขว้าง การนำวัสดุที่ถูกทิ้งขว้างมาสร้างเป็นผลงานศิลปะของเขาเป็นเสมือนการรำลึกถึง อีกทั้งยังเป็นการเยียวยาจิตวิญญาณของวัสดุที่หมดคุณค่าและไร้ประโยชน์ให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง Rauschenberg ให้ความสำคัญกับสิ่งของใช้แล้ววัสดุที่ถูกทิ้งซึ่งกลับกลายเป็นมัวหมอง ผลงานของเขาได้ดึงเอาคุณค่าของสิ่งที่ไม่น่าสนใจให้กลับคืนมา

ผลงานในชุดนี้มีลักษณะเป็นงานที่ใช้วัสดุเป็นสื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกภายในของ Rauschenberg ผลงานมีทั้งสองมิติและสามมิติ ด้วยความที่วัสดุที่เขานำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนั้นมีเรื่องราวเนื้อหาอยู่ในตัวมันเองค่อนข้างมากจึงทำให้ผลงานสามารถสื่อสารความคิด อารมณ์ความรู้สึก

วัสดุแต่ละชิ้นเปรียบเหมือนคำหนึ่งคำที่มีความหมาย การทำงานด้วยวัสดุก็เหมือนกับการนำคำแต่ละคำมาเรียงเรียงให้เป็นข้อความเป็นประโยค การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ของเขาดูคล้ายกับการประพันธ์บทกวีด้วยวัสดุ

ผลงานชุดแตกต่างจากผลงานชุดอื่น ๆ ที่ใช้วัสดุประกอบในผลงานตรงที่ผลงานในชุดนี้ไม่มีการแต่งแต้มหรือระบายสีลงไปบนวัสดุเลย ปล่อยให้วัสดุได้แสดงสาระเนื้อหาเรื่องราวที่อยู่ในตัววัสดุอย่างเต็มที่ Rauschenberg เป็นศิลปินมีความชำนาญในใช้วัสดุ มีการเลือกวัสดุที่จะนำมาใช้ในแต่ละผลงานให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ใช้วัสดุแทนทัศนธาตุทางศิลปะมีความชำนาญและมีชั้นเชิงการจัดวางองค์ประกอบที่สูงวัสดุที่นำมาใช้นั้นนอกจากจะมีประวัติศาสตร์เนื้อหาที่เกี่ยวกับสังคมบริ โภคแล้ว วัสดุเหล่านั้นยังมีร่องรอย มีความเก่า พับ บิด งอ ฉีกขาด ผุกร่อน ซิ่นสนิม ซึ่งสามารถบ่งบอกอาการและแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เป็นอย่างดี ผลงานของเขามีลักษณะคล้ายคลึงกับผลงานแบบ แอ็บสแตรกซ์เอกซ์เพรสชันนิสต์ อาร์ต (Abstract Expressionist Art) มากกว่า

2.2.4 Tony Cragg Tony Cragg เป็นหนึ่งในประติมากรชาวอังกฤษที่มีชื่อเสียง เกิดที่ลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1949 ก่อนที่จะเข้าศึกษาศิลปะที่ Gloucestershire College of Art and Design, Cheltenham College เขาเคยทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคในห้องปฏิบัติการที่ The Natural Rubber Producers Research Association ในระหว่างปี ค.ศ. 1966-1968 เขาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจาก Wimbledon College of Art (1970 - 1973) และปริญญาโทจาก Royal College of Art, London (1973 -1977) ต่อมาในปี ค.ศ. 1977 Cragg ได้ย้ายไปอาศัยและทำงานอยู่ใน Wuppertal ประเทศเยอรมนี จนถึงปัจจุบัน และในปี ค.ศ. 2009 เขาได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการ Kunstakademie Dusseldorf

Tony Cragg เริ่มต้นทำงานศิลปะในช่วงเวลาที่ศิลปะแนว Minimalism และ Conceptual Art กำลังเริ่มมีบทบาทและมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นต่อวงการศิลปะ Cragg ตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมจากวัสดุและเทคนิคเท่าที่ได้รับการค้นคว้าในเวลานั้น ผลงานที่สร้างสรรค์ในยุคต้นของ Cragg ส่วนใหญ่จะมีความเกี่ยวข้องกับวัสดุเหลือใช้ โดยที่ Cragg จะตั้งคำถามและตรวจสอบถึงความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์

ผลงานของ Cragg ที่มีชื่อว่า Stack (ภาพที่ 16) นั้นมีรูปทรงที่คล้ายกับผลงานของศิลปินกลุ่มมินิมอลลิสม์ (Minimalism) เพียงแต่แตกต่างกันที่ชนิดของวัสดุและเทคนิควิธีการสร้างผลงาน โดย Cragg นำเศษซากวัสดุเหลือใช้หลากหลายชนิดและมีขนาดแตกต่างกัน ซึ่งมีตั้งแต่วัสดุก่อสร้าง หนังสือพิมพ์ นิตยสารที่ทิ้งแล้ว ชิ้นส่วนของไม้จากอาคารบ้านเรือน เศษอิฐ เป็นต้น วิธีการจัดการกับวัสดุนั้น Cragg ใช้วิธีที่สะดวกเรียบง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน โดยนำวัสดุมาเรียงทับซ้อนกันเป็นชั้นให้อยู่ในรูปทรงลูกบาศก์ขนาดใหญ่การเรียงกันของเศษวัสดุเป็นการถ่ายทอดความประทับใจของชั้นทางธรณีวิทยา อีกทั้งยังมองคล้ายกับขยะที่ถูกกองทิ้งไว้ ผลงานชิ้นนี้ทำให้นึกถึงธรณีวิทยาและ โบราณคดี ผลงานของ Cragg เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวเขากับธรรมชาติและมนุษย์กับผลกระทบที่มีต่อธรรมชาติ เป็นการยืนยันว่าผลกระทบที่เพิ่มขึ้นเกิดจากการกระทำของมนุษย์

ภาพที่ 16 Tony Cragg, Stacks, 1975

ที่มา: The Tate Gallery, **Tony Cragg Stack**, เข้าถึงเมื่อ 2 เมษายน 2558, เข้าถึงได้จาก

<http://www.tate.org.uk/art/artworks/cragg-stack-t07428/text-summary>

ผลงาน Stack ชั้นนี้เป็นหนึ่งในห้าชิ้นที่ Cragg ทำขึ้นระหว่างปี ค.ศ.1975 ถึงปี ค.ศ. 1985 เป็นชิ้นแรกที่ถูกสร้างขึ้นในขณะที่เขาศึกษาอยู่ที่ Royal College of Art ผลงาน Stack แต่ละชิ้นจะมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกัน เนื่องจากแต่ละชิ้นจะมีการใช้วัสดุที่แตกต่างกัน และยังเป็นประติมากรรมขนาดใหญ่ผลงานแรกของ Cragg

Cragg ได้กล่าวว่า “refuse[s] to distinguish between the landscape and the city”²¹ เขาปฏิเสธที่จะแยกแยะระหว่างภูมิทัศน์และเมือง และยังเสริมอีกว่าวัตถุสิ่งของที่มนุษย์สร้างขึ้นเปรียบได้กับ “fossilized keys to a past time which is our present”²² เขาพยายามที่จะสร้างตำนานบทกวีสำหรับวัตถุอุตสาหกรรมผลิตของเรา และในปี ค.ศ. 1992 Cragg ได้กล่าวว่า

I see a material or an object as having a balloon of information around it. Materials like wood already have a very occupied balloon. The objects of our industrial society as yet have very little information attached to them, so even if something like plastic can be accepted as a valid material for use, it still remains very unoccupied. There is a lot of work to be done to actually make a mythology for this material, over and above its extremely practical and utilitarian value.²³

ส่วนผลงานอีกชุด (ภาพที่ 17 และ 18) Cragg นำชิ้นส่วนหรือเศษโลหะและพลาสติก มาสร้างเป็นผลงานนั้น Cragg นำวัสดุเหลือใช้เหล่านั้นมาวางให้เป็นรูปร่างตามที่เขาต้องการซึ่งวิธีการนี้คล้ายกับงานโมเสก²⁴ (Mosaic) แต่ Cragg จะวางเศษวัสดุไม่ชิดติดกันมีการเว้นระยะระหว่างชิ้นพอสมควร ดูไปรีดตาผลงานชุดที่สร้างจากเศษพลาสติกจะมีทั้งที่ติดบนผนังและที่วางบนพื้น อีกทั้งเวลาแสดงผลงาน Cragg จะนำวัสดุที่ต้นแบบมาแสดงเคียงข้างกับผลงานด้วย

²¹The Tate Gallery, **Tony Cragg Stack**, เข้าถึงเมื่อ 2 เมษายน 2558, เข้าถึงได้จาก

<http://www.tate.org.uk/art/artworks/cragg-stack-t07428/text-summary>

²²เรื่องเดียวกัน.

²³เรื่องเดียวกัน.

²⁴เป็นศิลปะการตกแต่งด้วยชิ้นแก้วหินหรือกระเบื้องชิ้นเล็ก ๆ ซึ่งใช้เป็นการตกแต่งภายใน เช่น ภายในมหาวิหาร เทคนิคการสร้างภาพหรือ ลวดลายด้วยกระจกสี

ภาพที่ 17 Tony Cragg, Blue Moon, 1980

ที่มา: Tony Cragg, **Tony Cragg**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.tony-cragg.com>

ภาพที่ 18 Tony Cragg, Blue Container, 1981

ที่มา: Tony Cragg, **Tony Cragg**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.tony-cragg.com>

ผลงาน Britain seen from the North, 1981 (ภาพที่ 19) เป็นผลงานที่ Cragg สร้างขึ้นในขณะที่ไปเยือนประเทศอังกฤษ สำหรับการจัดนิทรรศการของเขาที่ Whitechapel Art Gallery ในลอนดอนระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1981 ผลงานชิ้นนี้สร้างขึ้นจากเศษวัสดุที่เขาได้เก็บรวบรวมมาจากถนนและกองขยะในเวสต์ลอนดอนก่อนที่จะจัดแสดงนิทรรศการ เป็นครั้งแรกที่เขาต้องทำการรวบรวมพลาสติกเป็นจำนวนมากเพื่อนำมาใช้ในการทำงานนี้ และทำให้ความใฝ่ฝันเขาที่จะขยายลักษณะของการทำงานของเขา ตอนแสดงผลงานชิ้นนี้ได้นำไปติดกับผนัง ผลงานจะประกอบด้วยองค์ประกอบสองส่วน ส่วนแรกเป็นรูปแผนที่ของเกาะอังกฤษและอีกส่วนเป็นรูปผู้ชายยืนอยู่ด้านข้างรูปแผนที่ ซึ่งเป็นภาพตัวเองที่กำลังมองไปที่รูปแผนที่เกาะอังกฤษด้วยความสงสัยจากสายตาของคนนอก

ผลงานชิ้นนี้สะท้อนความรู้สึกไม่มีความสุขของ Cragg เนื่องจากอิทธิพลของเหตุการณ์ปัญหาความไม่สงบในประเทศอังกฤษและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจเลวร้ายที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อจิตใจของเขา และทำให้เขารู้สึกไม่มีความสุขที่จะกลับมาประเทศอังกฤษในครั้งนั้น ความรู้สึกของภาวะซึมเศร้านี้บรรเทาลงบางส่วนด้วยสีและวัสดุที่เขานำมาใช้สร้างผลงาน

ภาพที่ 19 Tony Cragg, Britain seen from the North, 1981

ที่มา: The Tate Gallery, **Tony Cragg Britain Seen from the North**, เข้าถึงเมื่อ 2 เมษายน 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.tate.org.uk/art/artworks/cragg-britain-seen-from-the-north-t03347/text-catalogue-entry>

สรุปผลการวิเคราะห์ผลงานศิลปะของ Tony Cragg ในด้านเนื้อหาแนวความคิด ด้านรูปแบบ ด้านเทคนิคการจัดการกับวัสดุ

Tony Cragg สนใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับวัตถุ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบว่า วัสดุจำพวกพลาสติกก็เหมือนกับฟอสซิลแห่งยุคสมัยของเรา เนื่องจากพลาสติกเป็นวัสดุที่ย่อยสลายที่ยาก

มีการเลือกวัสดุเหลือใช้ที่จะนำมาสร้างเป็นผลงานนำชิ้นส่วนวัสดุมาประกอบเป็นรูปร่างทั้งรูปร่างเรขาคณิต รูปร่างของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต บางครั้งก็นำวัสดุที่เขาเก็บมาเป็นต้นแบบ โดยติดตั้งผลงานบนพื้นห้องหรือไม้ก็ผนังห้อง ถึงแม้ว่าจะนำวัสดุที่มีความหนามาใช้ก็ตามแต่ผลงานกลับมีลักษณะสองมิติ มีบางผลงานที่มีลักษณะเป็นสามมิติ

ผลงานชุด stack รูปร่างของผลงานเป็นลูกบาศก์ขนาดใหญ่ เป็นรูปทรงที่เรียบง่ายเหมือนผลงานกลุ่มมินิมอลอาร์ต (Minimal Art) เป็นผลงานแนวเชิงความคิด เหมือนการสำรวจจุดค้นทางธรณีวิทยาหรือโบราณคดี เหมือนกับชั้นของดินที่มีการทับถมกัน วัสดุที่นำมาใช้จะมีความหลากหลาย

ส่วนผลงานชุดที่ทำจากเศษพลาสติกนั้นมีวิธีการจัดการที่หลากหลาย เช่น นำเศษหรือชิ้นส่วนพลาสติกมาจัดวางเป็นรูปร่างต่าง ๆ กันตามความต้องการของ Cragg ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสถานการณ์ของสังคมที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อความคิดและความรู้สึกในแต่ละช่วงเวลา

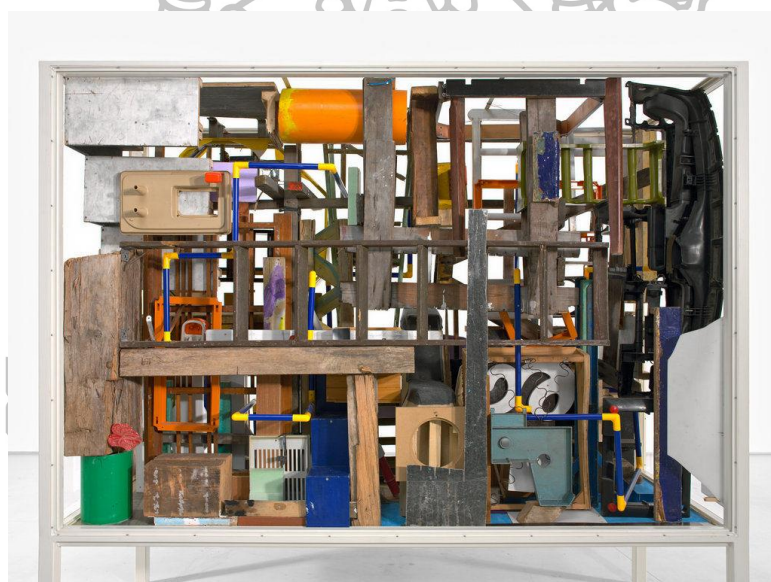
2.2.5 Max Frisinger Max Frisinger เป็นศิลปินประเทศเยอรมัน เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1980 ที่ Bremen ศึกษาศิลปะที่ Hochschule für bildende Künste ในฮัมบูร์ก ปัจจุบันเขาใช้ชีวิตและทำงานในกรุงเบอร์ลินและฮัมบูร์ก

ในฐานะที่เป็นนักเก็บของเก่า ของใช้แล้ว ของที่ถูกทิ้ง Frisinger จะจีจกรยานซึ่งมีรถเข็นที่สามารถบรรทุกของได้พ่วงท้ายไปด้วย เขาจะจีจกรยานอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยผ่านเข้าไปในชุมชนเมืองที่เขาอาศัยอยู่ทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน เขาจะเก็บทุกสิ่งทุกอย่างที่พบอยู่ตามถนนหรือข้างทางขึ้นมาถึงที่เขาเก็บขึ้นมา นั้นมันอาจจะเป็นขยะของใครบางคนหรือจากบริษัทใดบริษัทหนึ่ง ในสตูดิโอของเขาจะเต็มไปด้วยวัสดุกล่องใหญ่ซึ่งของเหล่านี้จะเป็นวัตถุดิบสำหรับการนำมาสร้างเป็นผลงานศิลปะ

ผลงานชุด GRAZIE ของเขาสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 2010 ผลงานในชุด GRAZIE นี้มีด้วยกันทั้งหมด 7 ชิ้น ผลงานมีลักษณะเป็นตู้โชว์ขนาดใหญ่ (246 x 272.5 x 105 ซม.) แต่ละด้านของตู้จะเป็นกระจก ซึ่งภายในแต่ละตู้จะประกอบไปด้วยวัสดุเหลือใช้หลากหลายประเภท เช่น โลหะ เศษไม้ กิ่งไม้ ท่อ ขาโต๊ะ อ่างพลาสติก และเศษวัสดุอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งวัสดุเหล่านี้เป็นวัสดุที่เขาตระเวนเก็บมาจากที่ต่าง ๆ ในเมืองที่เขาอาศัยอยู่ หากสังเกตและพิจารณาให้ดีจะเห็นถึงความ

สับสนขัดแย้งความไม่ประสานสัมพันธ์กันของวัสดุต่างเหล่านั้นมีทั้งการจัดการอย่างมีระบบและอย่างไร้ระเบียบปะปนกันไป

ผลงานของเขาแม้จะเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวายแต่เมื่อพิจารณาให้ดีจะเห็นถึงการจัดการของศิลปินทั้งทางความคิดและเทคนิควิธีการ ผลงานของเขาเมื่อดูผ่าน ๆ จะมีลักษณะเหมือนกับภาพจิตรกรรมนามธรรม ผลงานชิ้นที่ชื่อ Noah's Ark (CocoRosie) (ภาพที่ 20) ผลงานชิ้นนี้จะเต็มไปด้วยรูปทรงของวัสดุที่ไม่ค่อยจะมีความสัมพันธ์กัน จะเห็นการประกอบกันของวัสดุที่มีการซ้อนกันเป็นชั้น ๆ มีลักษณะเป็นเส้นตัดกันเป็นช่องเป็นตาราง มีการเว้นระยะ เว้นช่องว่าง ดูคล้ายผลงานของ Piet Mondrian ส่วนผลงานที่ชื่อ Rising (Yoko Ono) (ภาพที่ 21) การเลือกวัสดุนั้นจะเน้นวัสดุที่มีรูปร่างและรูปทรงบ่งบอกถึงความเคลื่อนไหว ตลอดจนการจัดวางที่เน้นให้เห็นถึงลักษณะของความเคลื่อนไหว

ภาพที่ 20 Max Frisinger, Noah's Ark (CocoRosie), 2010

ที่มา: Contemporary Fine Arts, **Max Frisinger Noah's Ark (CocoRosie) 2010**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก [http://www.cfa-](http://www.cfa-berlin.com/works/zoomview/3E6685C5DC006BD57A529E8FF09B1E54)

[berlin.com/works/zoomview/3E6685C5DC006BD57A529E8FF09B1E54](http://www.cfa-berlin.com/works/zoomview/3E6685C5DC006BD57A529E8FF09B1E54)

ภาพที่ 21 Max Frisinger, Rising (Yoko Ono), 2010

ที่มา: Contemporary Fine Arts, **Max Frisinger Rising (Yoko Ono) 2010**, เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://www.cfa-berlin.com/works/zoomview/A13CCF754D34DB51CE27318F4FFEA0BE>

เมื่อถูกถามถึงแนวความคิดพัฒนาการในการสร้างงาน เขากล่าวสั้น ๆ ว่า “inveni, vidi, vici”²⁵ (I found, I saw, I conquered) ผมพบ ผมเห็น ผมพิชิต ผลงานของเขามีความเชื่อมโยงและสามารถอ้างอิงไปถึงผลงานศิลปะในยุคก่อนหน้าี่ที่สร้างสรรค์จากวัสดุสำเร็จรูปหรือจากขยะเช่น ผลงานของ Marcel Duchamp และ Jean Tinguely หรือผลงานชุด Accumulations ของ Arman และ ผลงานชุด Snare Pictures ของ Daniel Spoerri รวมทั้งผลงานของ Joseph Cornell และผลงานกลุ่ม Fluxus

ถึงผลงานชุดนี้ของเขาซึ่งอาจคล้ายถึงเก็บขยะขนาดใหญ่อาจจะมีส่วนคล้ายคลึงกับ ผลงานศิลปะในยุคก่อนหน้าี่ แต่ผลงานของเขาก็แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมเมืองโดยทั่วไปในยุค สมัยปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยการบริโภคได้เป็นอย่างดี

สรุปผลการวิเคราะห์ผลงานศิลปะของ Max Frisinger ในด้านเนื้อหาแนวความคิด ด้าน รูปแบบ ด้านเทคนิคการจัดการกับวัสดุ

²⁵ วาทีนี้ Frisinger น่าจะดัดแปลงจากวาทีของ Julius Caesar (จูเลียส ซีซาร์) ที่ว่า “veni, vidi, vici” (I came, I saw, I conquered) ฉันได้มาถึง ฉันได้มาเห็นแล้ว และฉันก็ได้ชัยชนะ

ผลงานชุด GRAZIE ของ Frisinger เป็นผลงานแนวเชิงความคิดมีเนื้อหาสาระที่แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การอุปโลกบริโลกของผู้คนในสังคมเมือง ผลงานดูเหมือนผู้แสดงวัตถุสิ่งของในพิพิธภัณฑ์ แต่แทนที่จะเป็นของเก่าในสมัยโบราณซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์กลับกลายเป็นของเก่าที่ไร้ประโยชน์ไร้คุณค่าในสมัยปัจจุบันวัสดุที่นำมาใช้มีความหลากหลายผลงานสามารถบ่งบอกถึงสภาพของเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การจัดการกับวัสดุนั้น Frisinger ไม่ได้ทำลายเนื้อหาที่อยู่ในตัววัสดุเพียงแต่นำวัสดุมาจัดวางให้เกิดความงามทางรูปทรง

2.3 สรุปผลการวิเคราะห์ผลงานศิลปะของศิลปิน จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานศิลปะที่ศิลปินนำวัสดุเหลือใช้จากสังคมเมืองมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะเข้าไปได้ ทำการศึกษาวิเคราะห์ในด้านต่างดังนี้ เหตุผลในการเลือกวัสดุ วิธีการจัดการกับวัสดุ

เหตุผลในการเลือกวัสดุศิลปินนำวัสดุมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเนื่องจากวัสดุสามารถกระตุ้นเร้าความคิด จินตนาการ ความรู้สึก วัสดุที่ศิลปินนำมาใช้นั้นจะมีเรื่องราวเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน วัสดุนั้น ๆ สามารถสนองตอบต่อแนวความคิดและเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อศิลปินจะเสนอความจริงแห่งวัตถุจะไม่ไปทำลายเนื้อหาสาระเดิมที่มีอยู่ในวัสดุ

ศิลปินมีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ผลงานที่ต้องการเสนอความคิดมากกว่าความงามของรูปทรงและความรู้สึก โดยศิลปินตั้งใจให้ผลงานศิลปะเป็นการประกอบขึ้นของ “สัญลักษณ์” มากมาย ที่สื่อความหมายโดยตรง (denotation) และความหมายแฝง (connotation) ผ่านทางรูปทรงของผลงานและวัสดุที่ศิลปินนำมาใช้ อีกทั้งศิลปินยังมีการคัดลอก หยิบยืมรูปแบบ การทำซ้ำ ผลงานศิลปะในอดีตหรือสิ่งอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้ว ศิลปินแต่ละคนต่างศึกษาค้นคว้าหรือแสวงหารูปแบบและเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ และมีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล

วิธีการจัดการกับวัสดุศิลปินใช้วิธีการที่เรียกว่า Juxtaposition คำว่า Juxtaposition แปลตามความหมาย คือ การวางติดกันเพื่อเทียบเคียง หรือการวางข้าง ๆ กันเพื่อเปรียบเทียบ เป็นการนำเอาของสองสิ่งหรือมากกว่ามาจัดวางเทียบเคียงกันในองค์ประกอบต่าง ๆ เรื่องราวนั้นอาจเป็นเรื่อง เดียวกัน หรือเป็นเรื่องราวที่แตกต่างกันได้ แต่การนำเรื่องราวที่แตกต่างกันหรือขัดแย้งกัน มักจะให้ความน่าสนใจมากกว่า เพราะสามารถทำให้ผู้ที่รับชมเกิดความรู้สึก สนใจ ประหลาดใจ พิศวง งงววย หรือ สนุก ขบขัน เกิดรูปลักษณ์ใหม่ ๆ เกิดความหมายใหม่ ๆ เกิดอารมณ์ความรู้สึกใหม่ ๆ ขึ้นมา

สรุปได้ว่าวัสดุเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจหรือความบันดาลใจแก่ศิลปิน จากนั้นศิลปินจะใช้ความคิดและจินตนาการเพื่อค้นหารูปทรงของผลงานศิลปะ อีกทั้งวัสดุยังเป็นตัวกำหนดแนวความคิด รูปแบบวิธีการ

ตารางที่ 1 ตารางการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลงานศิลปะของศิลปิน

ศิลปิน	แนวความคิด	เนื้อหา	รูปแบบ	เทคนิค
ชลุค นิมเสมอ	1. ความผูกพันระหว่างวิญญาณของวัตถุกับวิญญาณของผู้คน 2. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในวิถีชีวิตชนบทไทย	1. ภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตชนบทไทย วัฒนธรรมชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของความเจริญของเมือง	ผลงานมีลักษณะเป็นงาน 3 มิติ	Assemblage 1. นำวัสดุต่างประเภทกันแต่นำมาประกอบกันให้มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน
มณฑิธร บุญมา	1. คุณค่าและความงามในวัตถุต่างๆ ทั้งในแง่กายภาพและความหมาย 2. การให้สัญลักษณ์และความหมายทางนามธรรมกับวัสดุที่นำมาใช้สร้างสรรค์	1. เรื่องของวิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สังคม วิถีวัฒนธรรม มานุษยวิทยา สังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ ความเป็นเฉพาะถิ่น	ผลงานมีลักษณะเป็นงาน 3 มิติ	Assemblage 1. นำวัสดุประเภทเดียวกันและมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันมาประกอบกัน 2. นำวัสดุต่างประเภทเดียวกันแต่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันมาประกอบกัน

ตารางที่ 1 ตารางการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลงานศิลปะของศิลปิน(ต่อ)

ศิลปิน	แนวความคิด	เนื้อหา	รูปแบบ	เทคนิค
Robert Rauschenberg	1. แสดงออกทางโลกภายนอกซึ่งเป็นเรื่องราวที่ยังคงผูกพันกับภาวะสิ่งแวดล้อมของสังคมแบบชีวิตในเมืองสะท้อนสังคมบริโภคนิยม	1. การบริโภคของผู้คนในสังคม	ผลงานมีลักษณะเป็นงาน 2 และ 3 มิติ	Assemblage 1. นำวัสดุประเภทเดียวกันและมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันมาประกอบกัน
Tony Cragg	1. ค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและโลกวัสดุ	1. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับวัตถุ	ผลงานมีลักษณะเป็นงาน 2 และ 3 มิติ	Assemblage 1. นำวัสดุประเภทเดียวกันและมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันมาประกอบกัน
Max Frisinger	1. สภาพสังคมเมืองโดยทั่วไปในยุคสมัยปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยการบริโภค	1. การบริโภคของผู้คนในสังคม	ผลงานมีลักษณะเป็นงาน 3 มิติ	Assemblage 1. นำวัสดุต่างประเภทกันและไม่มีมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันมาประกอบกัน

บทที่ 3

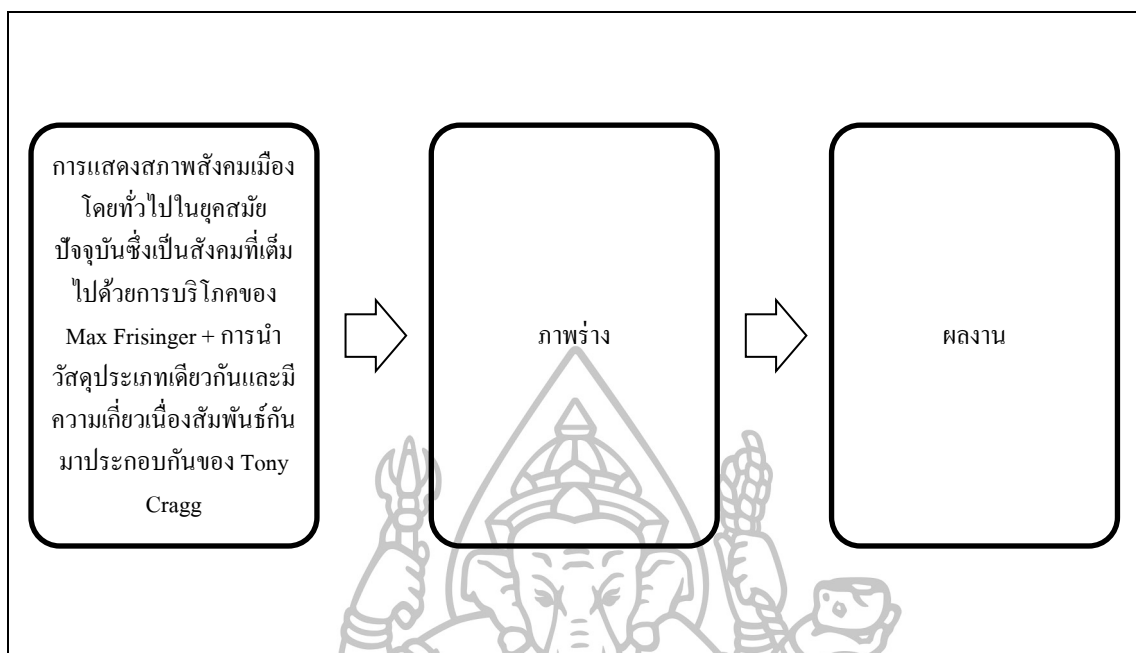
การพัฒนาและการสร้างสรรค์ผลงาน

การสังเคราะห์ข้อมูล

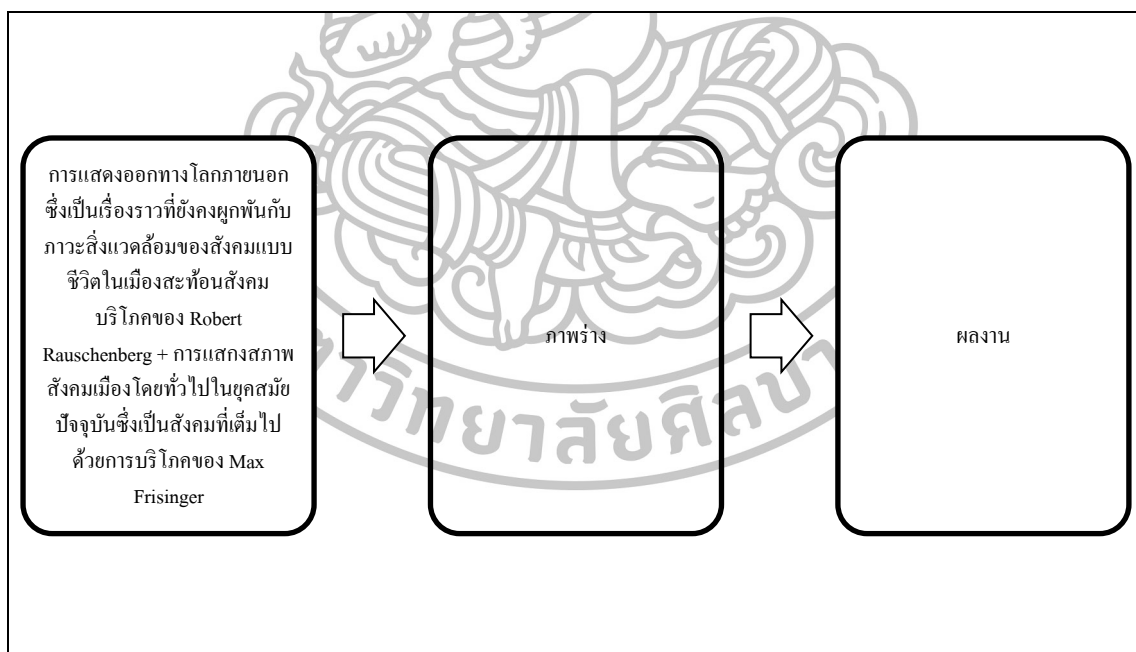
ข้าพเจ้าได้นำเอาความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปินและข้อมูลด้านต่าง ๆ มาประมวลเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้าดังนี้

ด้านแนวความคิด แสดงออกถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ ในด้านกายภาพแสดงถึงความไม่สมบูรณ์แบบ และแสดงถึงสภาวะจิตใจของผู้คนเหล่านั้น เช่น จิตใจที่สับสน ว้าวุ่น เปลี่ยวเหงา แปรลกแยก จิตใจเปราะบาง ชีวิตไม่มีความหมายไร้คุณค่า ฯลฯ

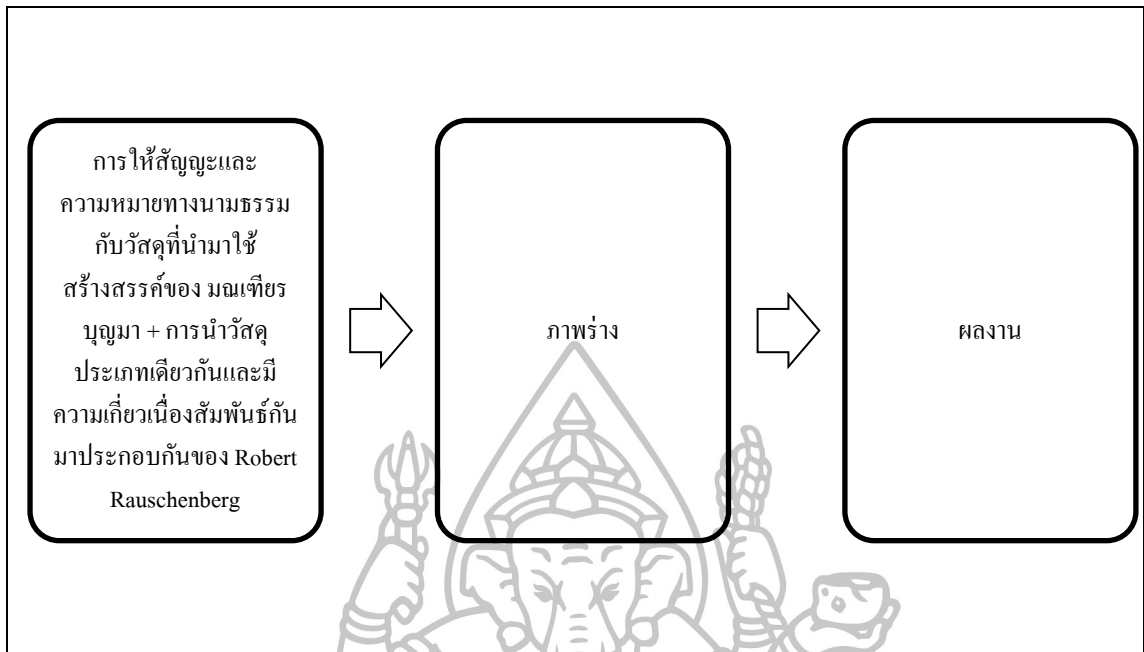
ด้านรูปแบบ ผลงานที่สร้างจากวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้จากสังคมเมือง ซึ่งวัสดุที่จะนำมาใช้สร้างผลงานจะต้องมีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับแนวความคิดและจะต้องเป็นวัสดุที่จะสามารถถ่ายทอดความคิดของข้าพเจ้าได้ ข้าพเจ้าได้ทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระและความหมายที่ซ่อนอยู่ในวัสดุที่ข้าพเจ้าเลือกใช้ ข้าพเจ้านำคุณลักษณะต่างๆ ที่มีอยู่ในวัสดุไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะทางรูปธรรมหรือนามธรรมมาเป็นสาระสำคัญเพื่อค้นหารูปทรง (Art Form) ที่มีเนื้อหาเรื่องราวและมีความสัมพันธ์กับวัสดุที่ข้าพเจ้านำมาใช้ ตลอดจนวิธีการนำเสนอที่สามารถตอบสนองกับความต้องการของข้าพเจ้า

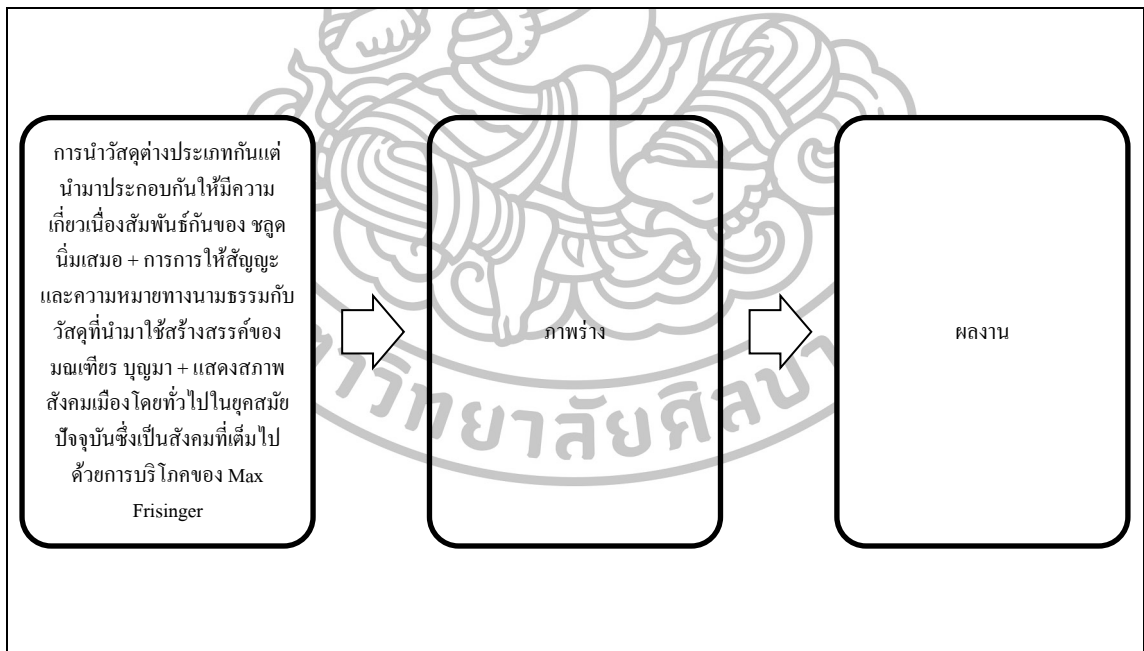
ภาพที่ 22 การสังเคราะห์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1

ภาพที่ 23 การสังเคราะห์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2

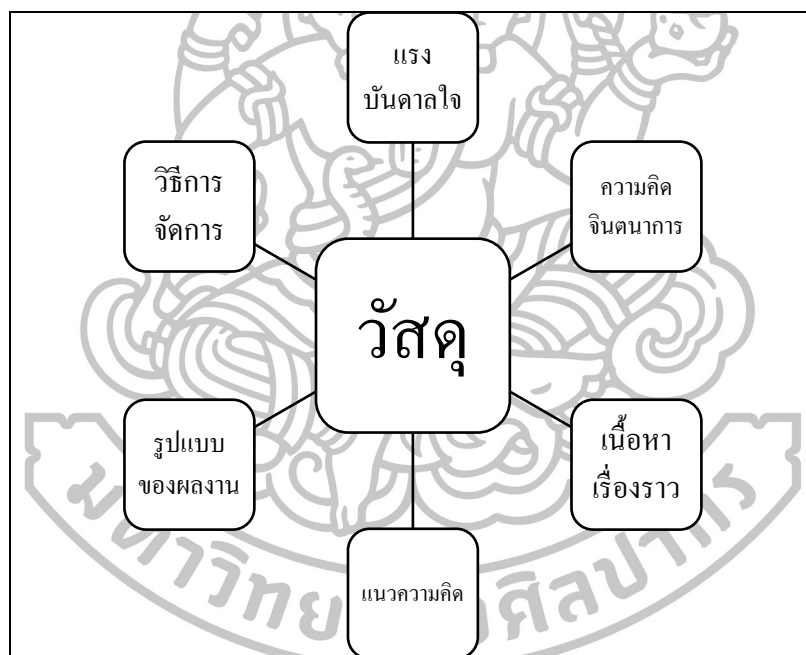
ภาพที่ 24 การสังเคราะห์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3

ภาพที่ 25 การสังเคราะห์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 4

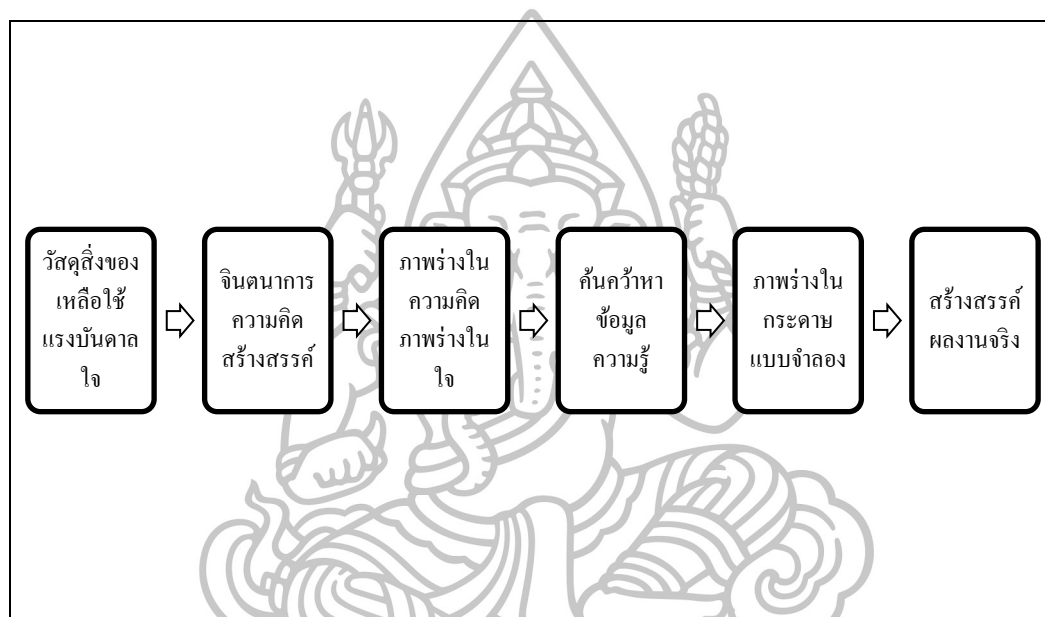
การสร้างสรรค์ผลงาน

โดยทั่วไปการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนั้น ศิลปินจะต้องแสวงหาแรงบันดาลใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแรงบันดาลใจนี้อาจเกิดจากจินตนาการหรือประสบการณ์ส่วนบุคคล สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้านั้นเป็นการสร้างสรรค์ที่เริ่มต้นจากวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้ ซึ่งวัสดุเหล่านี้จะมีคุณสมบัติและคุณลักษณะทั้งทางรูปธรรมภายนอกและนามธรรมภายในที่อยู่ในตัววัสดุวัสดุที่ข้าพเจ้าเลือกใช้จะเป็นวัสดุที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับแนวความคิดของข้าพเจ้า วัสดุจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะวัสดุจะเป็นตัวกระตุ้นให้ข้าพเจ้าเกิดแรงบันดาลใจ เกิดความคิด เกิดจินตนาการอีกทั้งวัสดุจะเป็นสิ่งที่กำหนดเนื้อหา แนวความคิด รูปแบบ เทคนิควิธีการ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ (ภาพที่ 26)

ภาพที่ 26 ภาพแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัสดุ แรงบันดาลใจ ความคิดจินตนาการ แนวความคิด เนื้อหาเรื่องราว รูปแบบของผลงาน วิธีการจัดการ

เมื่อข้าพเจ้าเกิดภาพในความคิดเกิดภาพในจินตนาการแล้วข้าพเจ้าจึงทำการร่างภาพเหล่านั้นให้ปรากฏขึ้นมา อีกทั้งข้าพเจ้ายังทำการค้นคว้าหาข้อมูลและความรู้เพื่อให้แนวความคิดของข้าพเจ้ามีเหตุผล มีความสมบูรณ์เมื่อได้ภาพร่างแล้วจึงทำการสร้างสรรค์ผลงานจริงซึ่งสามารถสรุปเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้าได้คร่าว ๆ ได้ดังภาพแผนภูมิตัวนี้ (ภาพที่ 27)

ภาพที่ 27 ภาพแผนภูมิกระบวนการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ข้าพเจ้าได้นำผลงานที่ข้าพเจ้าเคยสร้างสรรค์ (ภาพที่ 28) มาเป็นต้นแบบในการพัฒนารูปทรงให้มีเรื่องราวเนื้อหา และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนเครื่องมือต่าง ๆ วัสดุที่ข้าพเจ้านำมาใช้เป็นเครื่องมือของช่างก่อสร้างอาคารบ้านเรือน ทำให้ข้าพเจ้าคิดถึงรูปร่าง รูปทรง ตลอดจนโครงสร้างของบ้าน ข้าพเจ้าจึงได้ทำการร่างภาพขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อค้นหารูปทรงทางความคิด

ภาพที่ 28 ผลงานที่นำมาพัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์

ข้าพเจ้ามีความสนใจในรูปร่างรูปทรงของ “บ้าน” ความหมายของคำว่า บ้าน ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน บ้าน หมายถึง ที่อยู่อาศัย สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อาศัย เช่น บ้านพักตากอากาศ บ้านเช่า โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างสำหรับใช้เป็นที่อาศัยซึ่งมีเจ้าบ้านครอบครอง บ้านเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ให้ความรัก ความอบอุ่น ความปลอดภัย เป็นศูนย์รวมของสมาชิกทุกคนในครอบครัวที่จะใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

บ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมทุกชีวิตเกิดมาย่อมมี บ้าน เป็นจุดเริ่มต้น จากอดีตจนถึงปัจจุบัน บ้าน เป็นหลักฐานชิ้นสำคัญยิ่งในการศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มชนแต่ละพวกแต่ละถิ่นฐาน รวมถึงการศึกษาทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของมนุษย์ บ้าน คือการบอกเล่าความเป็นมา คือการบอกเล่าถึงพัฒนาการในการดำรงชีพของมนุษย์ บ้าน ที่อยู่อาศัยหนึ่งในปัจจัยสี่ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ และบ่งบอกถึงความมั่นคง บ้านคือวิมาน บ้านเป็นทุกอย่างแห่งความสุข

ข้าพเจ้าใช้รูปร่างรูปทรงบ้านเป็นตัวแทนของวิถีชีวิตของผู้คนและสภาพสังคมไทยที่ผ่านมามุมมองและทัศนคติของข้าพเจ้าเป็นสังคมที่ไม่ค่อยจะมีความมั่นคง ไม่แข็งแรง และเพราะบาง ข้าพเจ้าจึงได้ไปบันทึกภาพโครงสร้างของสิ่งก่อสร้าง เช่น บ้านตามสถานที่ต่าง ๆ (ภาพที่ 29 และ 30) เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการร่างภาพในความคิด

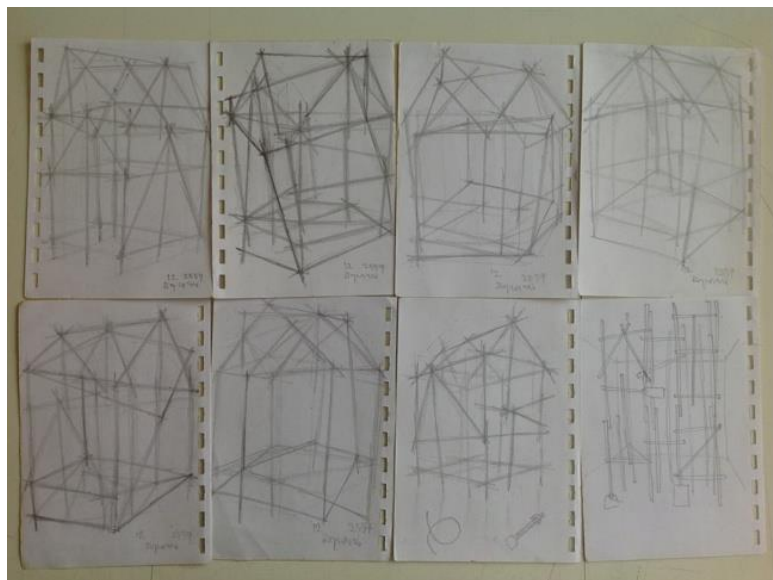

ภาพที่ 29 ข้อมูลที่ในการสร้างสรรค์ผลงาน

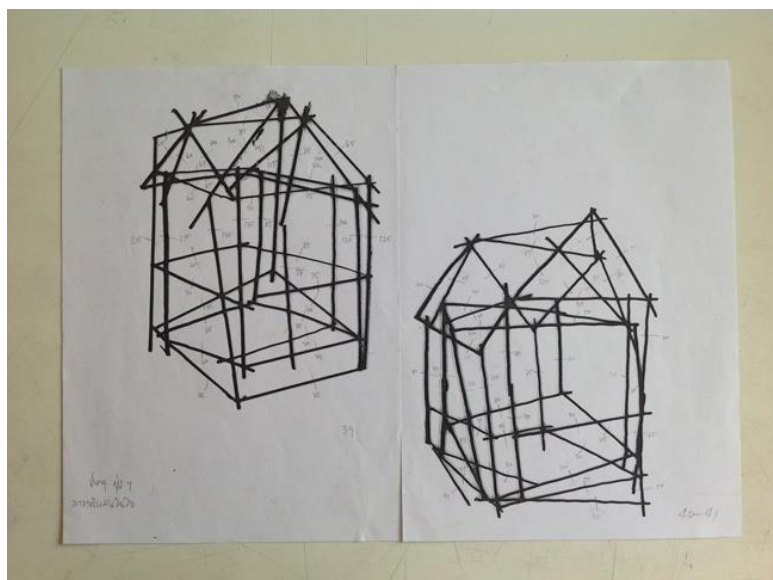

ภาพที่ 31 ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้รวบรวมข้อมูล ทำการศึกษาข้อมูล และเมื่อเกิดภาพในความคิดขึ้นมาแล้ว ข้าพเจ้าจึงทำการร่างภาพในความคิดขึ้นมา (ภาพที่ 31 และ 32) อีกทั้งข้าพเจ้ายังได้ทำแบบจำลองขึ้นมา (ภาพที่ 33)

ภาพที่ 31 ภาพร่างผลงาน

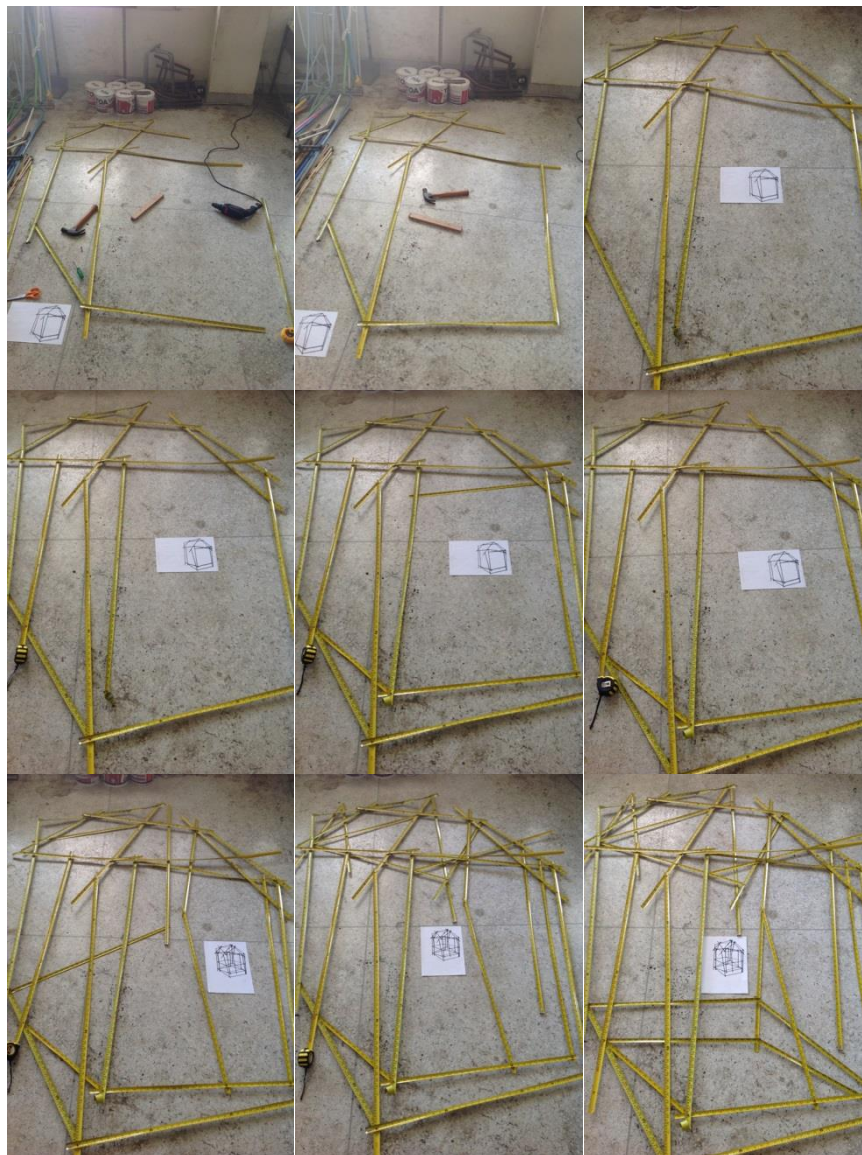
ภาพที่ 32 ภาพร่างผลงาน

ภาพที่ 33 แบบจำลองผลงาน

เมื่อได้ภาพร่างแล้ว ข้าพเจ้าจึงได้สร้างสรรค์ผลงานจริง โดยนำเอาวัสดุที่ข้าพเจ้าคิดว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวความคิด มาทดลองประกอบกันให้มีลักษณะใกล้เคียงกับภาพร่าง (ภาพที่ 34 และ 35) หลังจากที่ประกอบเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงนำผลงานที่สร้างสรรค์นั้นไปติดตั้ง

ภาพที่ 34 ขั้นตอนการสร้างสร้งสร้งค้ผลงานชูดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 3

ภาพที่ 35 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 4

บทที่ 4

ผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์

การวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้ามีจุดเริ่มต้นจากวัสดุเหลือใช้จากสังคมเมือง ข้าพเจ้ามีความสนใจในรูปร่างลักษณะของ โครงสร้างและหน้าที่ใช้สอยของเครื่องมือ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว วัสดุสิ่งของและเครื่องมือเครื่องใช้แต่ละชนิดนอกจากจะมีรูปร่างลักษณะทางกายภาพภายนอกที่บ่งบอกถึงหน้าที่และประโยชน์ใช้สอยแล้ว สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านั้นยังสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตของผู้คนที่เกี่ยวข้องอีกด้วย ข้าพเจ้าจึงนำวัสดุสิ่งของเหล่านี้มาสร้างเป็นผลงานศิลปะ

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของข้าพเจ้านั้นเกิดขึ้นจากการเข้าไปจัดการกับลักษณะทางกายภาพของวัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ เช่น โครงสร้าง รูปร่างรูปทรงขนาดสัดส่วน น้ำหนัก เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขและปัจจัยที่กำหนดให้เกิดรูปทรงของผลงานศิลปะ (Art Form) แต่ละชิ้นของข้าพเจ้า ดังนั้นผลงานศิลปะของข้าพเจ้าอาจจะไม่เหมือนกับภาพร่างที่สร้างขึ้นเพื่อศึกษาและค้นหารูปทรงของผลงานแต่อย่างใด

รูปทรงของผลงานเกิดขึ้นจากการประกอบกันระหว่างวัสดุแต่ละชิ้นให้เกิดเป็นรูปทรงที่เป็นสามารถแสดงความคิด ความรู้สึกของข้าพเจ้า รวมทั้งการหาความเป็นไปได้ของการจัดประกอบประสานกันระหว่างวัสดุชิ้น ๆ รูปแบบและเทคนิคของการสร้างสรรค์ผลงานจึงไม่มีรูปแบบที่ตายตัว แต่จะเปลี่ยนไปตามคุณสมบัติเฉพาะของวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้

ในระหว่างสร้างสรรค์ผลงานข้าพเจ้ามีความรู้สึกพอใจและตื่นเต้นกับประสบการณ์ที่ได้รับ ต้องศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อสร้างความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ระหว่างกันของวัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อให้ผลงานศิลปะของข้าพเจ้าสามารถแสดงความคิดความหมาย อารมณ์ความรู้สึกที่ข้าพเจ้าต้องการ

ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 แผ่นไม้อัด

ผลงานชุดที่ 1 ชั้นที่ 1 (ภาพที่ 36) รูปที่ปรากฏให้เห็นนั้น ข้าพเจ้านำรูปเครื่องหมายการค้าของสินค้าบริโกคูปโกลซึ่งพบเห็นได้ในสังคมเมือง นำรูปเหล่านั้นมาจัดวางองค์ประกอบโดยใช้โปรแกรมตกแต่งภาพ Adobe Photoshop ภาพที่ข้าพเจ้าทำขึ้นมานั้นเป็นภาพขาว - ดำ (ภาพที่

37) หลังจากได้ภาพที่ข้าพเจ้าต้องการแล้วจึงพิมพ์ออกมา ข้าพเจ้านำภาพเหล่านั้นไปถ่ายเอกสารลงบนแผ่นใสแล้วนำมาฉายภาพลงบนแผ่นไม้อัดเก่า ๆ ที่ข้าพเจ้าเก็บมา แผ่นไม้อัดนี้มีรูปร่างลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ซึ่งมีร่องรอยผ่านการใช้งานมาแล้ว เสร็จแล้วจึงระบายสีทีละชั้น จากสีขาว สีแดง สีส้ม สีเหลือง โดยแต่ละสีจะมีรูปที่ไม่เหมือนกัน เกิดการทับซ้อนกัน หลังจากนั้นจึงนำกระดาษรูปวงกลมมาปะติดลงไปเป็นชั้นสุดท้าย

ลักษณะของผลงาน เป็นงาน 2 มิติ เทคนิควิธีการ ระบายสีและปะติดกระดาษ

ภาพที่ 36 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 1

ภาพที่ 37 ภาพที่ออกแบบด้วยโปรแกรมตกแต่งภาพ Adobe Photoshop

ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 2 และ 3 (ภาพที่ 38 และ 39) ข้าพเจ้านำแผ่นไม้อัดเก่าที่ข้าพเจ้าเก็บมาอีกเช่นกันแต่แผ่นไม้อัดจะมีรูปร่างที่อิสระ ข้าพเจ้านำภาพของที่ข้าพเจ้า เมื่อร่างเสร็จแล้วจึงระบายสีเพียงสีขาวเท่านั้น จากนั้นข้าพเจ้าเจาะรูที่แผ่นไม้อัดคล้ายกับการปักกระดาษ กระดาษไข ด้วยเข็มหรือเหล็กแหลมในงานจิตรกรรมไทยประเพณี โดยเจาะรูให้เป็นรูปร่างของเครื่องหมายการค้าของสินค้าต่าง ๆ ที่สะท้อนความเป็นสังคมเมือง ลักษณะผลงาน เป็นงาน 2 มิติ เทคนิควิธีการ ระบายสีและเจาะรู

ภาพที่ 38 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 2

ภาพที่ 39 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 1 ชั้นที่ 3

ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 เครื่องเรือน

ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 ชั้นที่ 1 (ภาพที่ 40) ข้าพเจ้านำโครงของเก้าอี้พับและที่ตากผ้าที่ผู้คนที่งแล้วมาประกอบเข้า มาประกอบกันให้เกิดเป็นรูปทรงใหม่ที่แปลกออกไปจากเดิม ข้าพเจ้ามีความต้องการที่จะหาความเป็นไปได้ในการประกอบเฟอร์นิเจอร์เหล่านี้ว่าจะสามารถประกอบรูปทรงใดได้บ้างนำวัสดุมาประกอบเข้าด้วยกัน ใช้เส้นของโครงเก้าอี้พับและที่ตากผ้ามาจัดวางองค์ประกอบให้เกิดจังหวะของความเคลื่อนไหว สับสน วุ่นวาย สะท้อนสภาพวิถีชีวิตของสังคมเมืองลักษณะผลงาน เป็นงาน 3 มิติเทคนิควิธีการ การประกอบกันของวัสดุ

ข้าพเจ้านำเอาที่ตากเสื้อผ้าและเก้าอี้มาจัดวางโครงสร้างรูปทรง 3 มิติ รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นได้จากวัสดุสำเร็จ เป็นการอธิบายมุมมองของข้าพเจ้าที่มีต่อธรรมชาติและเนื้อหาของวัสดุ เป็นการทำความเข้าใจและค้นหาสัจธรรมที่ซุกซ่อนอยู่ภายใน ตลอดจนกระบวนการปรับเปลี่ยนวัสดุสำเร็จรูปให้กลายเป็นผลงานศิลปะ วัสดุเป็นปัจจัยในการกำหนดเทคนิคกรรมวิธีและรูปทรงของผลงานผลงานชุดนี้เน้นความงามขององค์ประกอบ

ภาพที่ 40 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 2 ชั้นที่ 1

ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 คลับเมตร

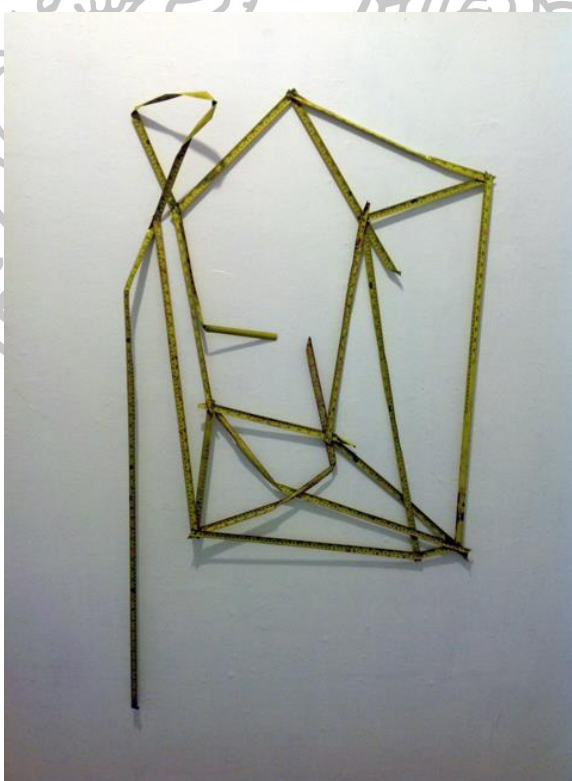
ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 1, 2, 3 และ 4 (ภาพที่ 41, 42, 43 และ 44) ผลงานในชุดนี้เกิดจากการนำผลงานที่ข้าพเจ้าได้เคยทดลองนำเครื่องมือเครื่องมือของช่างก่อสร้างมาประกอบกันเป็นผลงาน โดยนำมาพัฒนารูปทรงให้มีความหมายที่สัมพันธ์กับวัสดุที่ใช้ รูปทรงที่ข้าพเจ้านำมาใช้ นั้น ข้าพเจ้านึกถึงรูปทรงโครงสร้างของบ้าน รูปทรงของสิ่งก่อสร้าง ข้าพเจ้าจึงทำการร่างภาพของความคิดให้ปรากฏออกมาจำนวนชุดหนึ่ง

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้ภาพร่างแล้ว ข้าพเจ้าพยายามหาวัสดุที่จะนำมาใช้ในการสร้างผลงาน ข้าพเจ้าบังเอิญไปพบกับคลับเมตรที่เสียแล้วและถูกทิ้งอยู่ที่กองเศษวัสดุในบริเวณสถานที่ก่อสร้าง ข้าพเจ้าจึงเดินเข้าไปดู และได้ยื่นคิดพิจารณาและพบว่าเส้นคลับเมตรนั้นน่าจะเป็นวัสดุที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ข้าพเจ้าจึงได้เก็บคลับเมตรที่เสียนั้นมาทดลองประกอบสร้างเป็นผลงานขึ้นมาชิ้นหนึ่งข้าพเจ้ารู้สึกพึงพอใจในผลงานข้าพเจ้าจึงทำการรวบรวมสะสมคลับเมตรที่เสียแล้วจากที่ต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าพบเพื่อนำมาเป็นวัสดุในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้

ผลงานในชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์ที่เริ่มต้นจากวัสดุคลับเมตรที่ข้าพเจ้านำใช้นั้นจะเป็นปัจจัยในการกำหนดกรรมวิธีและรูปทรงสุดท้ายของผลงาน

คลับเมตรนั้นมีหน้าที่หรือประโยชน์ใช้สอยในการวัดความยาวของสิ่งต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่ช่างส่วนใหญ่จะต้องมี ไม่ว่าจะเป็นช่างไม้ ช่างปูน ช่างที่ทำเครื่องเรือน เป็นต้น เนื่องจากคลับเมตรมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับรูปร่างในภาพร่างผลงานของข้าพเจ้า อีกทั้งเส้นคลับเมตรมีลักษณะเป็นเส้น ซึ่งเส้นนับว่าเป็นทัศนธาตุทางศิลปะ (Elements of Art) อย่างหนึ่ง เส้นหลาย ๆ เส้นเมื่อนำมาประกอบกันก่อให้เกิดรูปร่างหรือรูปทรงที่มีความหมายขึ้นมาได้

ในผลงานชุดนี้ข้าพเจ้าได้นำคลับเมตรที่เสียแล้วซึ่งเป็นวัสดุที่ถูกทิ้งไร้คุณค่า นำมันกลับมาเย็บเย็บและให้ชีวิตใหม่เป็นวัสดุในการสร้างผลงานศิลปะ เป็นการให้คุณค่าใหม่และเป็นการรำลึกถึงคุณค่าเดิมที่เคยมีอยู่ นำเส้นคลับเมตรมาประกอบกันเป็นรูปร่างของโครงสร้างสิ่งก่อสร้างคล้าย ๆ ว่าจะเป็นบ้าน เป็นบ้านที่ดูไม่มั่นคงแข็งแรง ไม่สมบูรณ์แบบ แสดงลักษณะของความไม่มั่นคงแข็งแรง ผลงานในชุดนี้มีลักษณะ 2 มิติ มีการจัดวางทิศทางและจังหวะของเส้นให้มีลักษณะที่ดูสับสน ยุ่ง ๆ วุ่นวาย ไม่สงบ

ภาพที่ 41 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 1

ภาพที่ 42 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 2

ผลงานชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์โดยเริ่มต้นจากวัสดุ คุณสมบัติและคุณลักษณะของวัสดุ เป็นตัวกำหนดเทคนิควิธีการ การติดตั้งผลงานมีส่วนทำให้ผลงานมีความน่าสนใจ กล่าวคือ เนื่องจากการที่วัสดุอย่างเส้นตลับเมตรมีความยืดหยุ่น อ่อนตัว บิดงอและหักพับได้ ทำให้รูปทรงของผลงานในขั้นตอนสุดท้ายไม่เป็นไปตามที่ข้าพเจ้าตั้งใจ แต่กลับทำให้ผลงานสามารถแสดงเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับแนวความคิดของข้าพเจ้าเป็นอย่างมาก การทำงานสร้างสรรค์ชุดนี้ข้าพเจ้าพบว่าเป็นการสร้างสรรค์ที่ยึดหลักการ “สัจจะต่อวัสดุ” (Truth to Material) นั่นคือเป็นการใช้ธรรมชาติที่แท้จริงของวัสดุที่มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัวมาผสมผสานกับความคิดในการกำหนดรูปแบบ

ผลงานชุดนี้มีลักษณะของการลวงกับความจริง การสร้างมิติความลึกขึ้นใกล้ไกลด้วยวัสดุที่มีลักษณะเป็นเส้น เกิดภาวะของความข้อยแย้งกันระหว่างจิตรกรรมลวงตาแบบสองมิติกับวัสดุจริง

ภาพที่ 43 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 3

ภาพที่ 44 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 3 ชั้นที่ 4

ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 4 อุปกรณ์ทำความสะอาด

ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 4 ชั้นที่ 1 และ 2 (ภาพที่ 45 และ 46) หลังจากผลงานในชุด ตลับเมตรแล้ว ข้าพเจ้าได้เปลี่ยนไปใช้วัสดุอื่นที่มีลักษณะเป็นเส้นเหมือนกับเส้นตลับเมตร โดย เปลี่ยนมาเป็นเครื่องมือทำความสะอาด และเครื่องมือก่อสร้าง ข้าพเจ้านำอุปกรณ์ ต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นด้ามมายึดมาประกอบกันเป็นโครงสร้างที่ดูคล้ายบ้านเช่นเดียวกับชุดตลับ เมตร

จากผลงานที่มีลักษณะสองมิติข้าพเจ้าได้ปรับเปลี่ยนให้เป็นผลงานงานสามมิติ การ นำเสนอผลงานในชุดนี้ข้าพเจ้าทำการแขวนผลงานให้ห้อยลงมาจากเพดานด้วยเชือก เปรียบ เหมือนกับชีวิตที่แขวนอยู่กับเส้นด้ายแห่งชะตากรรมข้าพเจ้าพยายามให้ผลงานของข้าพเจ้าเจือไป ด้วยอารมณ์ที่เปลี่ยวเหงาของคนเมืองที่จากไกลจากบ้านเกิด

ผลงานชุดที่นำอุปกรณ์เครื่องใช้ทำความสะอาดมาใช้ในการสร้างสรรค์นั้น วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ถูกนำมาประกอบกันเป็น โครงสร้าง ข้าพเจ้าทำการยึดวัสดุแต่ละชิ้นให้ติดกัน โดย การมัด การผูก และนำมาประกอบกันให้เป็นรูปทรงที่ดูเหมือนบ้าน ถูกจัดวางให้อยู่อย่าง โดดเดี่ยว

ในห้อง ในพื้นที่จัดแสดง ข้าพเจ้าต้องการแสดงออกถึงภาวะที่โดดเดี่ยว ไร้ซึ่งการเหลียวแล ดูเงียบเหงา เศร้า

ข้าพเจ้ายังคงเลือกที่จะใช้วัสดุเหลือใช้ ประเภทข้าวของเครื่องใช้ในบ้านเป็นหลัก อาทิ เช่น ไม้กวาด ไม้ถูพื้น กระป๋องน้ำ เป็นต้น วัสดุเหล่านี้ถูกออกแบบเพื่อประโยชน์ในการใช้งานเป็นสำคัญ มีสีสันทันทีดูฉูดฉาด มีรูปลักษณะที่เรียบง่าย ผลิตด้วยระบบอุตสาหกรรม และเป็นที่ยอมรับแพร่หลายในสังคมเมืองไทยโดยทั่วไป อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมเมือง สะท้อนวิถีชีวิตคนทำงาน สะท้อนภาพลักษณ์ของสังคมเมือง

ในผลงานชุดนี้ข้าพเจ้าต้องการสะท้อนชีวิตของผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับวัสดุหรือวัตถุเหล่านี้ซึ่งเป็นชีวิตของผู้ที่จากถิ่นฐานบ้านเกิดซึ่งมีปัญหาาร่วมอย่างสำคัญคือ ภาวะโดดเดี่ยวแปลกแยกในสังคมซึ่งเป็นที่มาของความรู้สึกอ้างว้าง และความหวาดหวั่นใจในความไม่มั่นคงของชีวิต

แน่นอนว่าคนเหล่านี้ไม่มีหลักประกันทางการงาน เช่น อาจถูกเลิกจ้างเมื่อใดก็ได้ เมื่อรู้สึกไม่เป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อม ก็โยยหาความเข้าใจและเห็นใจ แต่ก็จำเป็นต้องปลุกปลอบใจคนให้ยืนหยัดสู้งานเพื่อสร้างเนื้อสร้างตัวให้เทียมหน้าเทียมตาคนอื่น

ภาพที่ 45 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 4 ชั้นที่ 1

ภาพที่ 46 ผลงานชุดวิทยานิพนธ์ชุดที่ 4 ชั้นที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลงานสร้างสรรค์ชุดวิทยานิพนธ์

ผลงานชุด วิทยานิพนธ์	แนวความคิด	เรื่องราวเนื้อหา	เทคนิควิธีการ	ลักษณะของ ผลงาน
ชุดที่ 1	วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ	แสดงสภาวะและอารมณ์ ความรู้สึกของข้าพเจ้าที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเมือง	ระบายสีและปะติดกระดาษบนวัสดุสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมือง	เป็นงาน 2 มิติ
ชุดที่ 2	วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ	แสดงสภาวะและอารมณ์ ความรู้สึกของข้าพเจ้าที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเมือง	นำวัสดุ สิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมืองมาประกอบกัน	เป็นงาน 3 มิติ
ชุดที่ 3	วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ	แสดงสภาวะและอารมณ์ ความรู้สึกของข้าพเจ้าที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเมือง	นำวัสดุสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมืองมาประกอบกัน	เป็นงาน 2 มิติ
ชุดที่ 4	วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเมือง ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ	แสดงสภาวะและอารมณ์ ความรู้สึกของข้าพเจ้าที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเมือง	นำวัสดุสิ่งของเหลือใช้จากสังคมเมืองมาประกอบกัน	เป็นงาน 3 มิติ

บทที่ 5

สรุปผลการสร้างสรรค์ ปัญหาและข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์ของข้าพเจ้าเริ่มจากความคิดที่จะนำวัสดุเหลือใช้มาเป็น “สื่อ” ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกที่ข้าพเจ้ามีต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมเมือง ในขั้นแรกข้าพเจ้าศึกษาทำความเข้าใจถึงแนวความคิดและเหตุผลของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุสำเร็จรูป (readymade) วัสดุเก็บตก (found object) และวัสดุเหลือใช้ ตลอดจนวิธีการจัดการกับวัสดุสำเร็จรูป และวัสดุเหลือใช้ที่นำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง

กระบวนการทางความคิดในการนำวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้มาสร้างรูปทรงทางความคิด (Art Form) ตลอดจนวิธีการจัดการกับวัสดุเพื่อให้สามารถตอบสนองความคิดเป็นประเด็นที่ข้าพเจ้าให้ความสนใจเป็นอย่างมาก จากการศึกษาวิจัยข้าพเจ้าได้ทำการวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงเหตุผลต่าง ๆ ในการนำวัสดุสำเร็จรูปและวัสดุเหลือใช้มาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปิน จึงทำให้ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้ที่ได้มาทำการสังเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานศิลปะที่มีแนวทางและลักษณะเป็นของตนเอง

ขั้นตอนหลังจากข้าพเจ้าได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลแล้ว ข้าพเจ้าได้นำข้อมูลมาประมวลเป็นแนวความคิด และค้นหารูปทรงทางความคิดร่างภาพความคิดที่เกิดขึ้น รวมทั้งรวบรวมเก็บสะสมวัสดุที่จะนำมาใช้สร้างผลงานซึ่งเป็นวัสดุที่สามารถตอบสนองความคิดของข้าพเจ้า สำหรับข้าพเจ้าวัสดุนี้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก วัสดุที่ข้าพเจ้านำมาใช้มิใช่เป็นเพียงแค่ “สื่อ” แต่วัสดุคือตัวกำหนดเนื้อหาของผลงาน วัสดุได้ถูกแปรเปลี่ยนจากการเป็นเพียง “เครื่องมือ” หรือ “สื่อ” ให้กลายเป็น “เนื้อหา” และ “สาระ” ของผลงาน การทำงานของข้าพเจ้าจะยึดหลักการ “สัจจะต่อวัสดุ” (Truth to Material) นั่นคือการใช้ธรรมชาติที่แท้จริงของวัสดุแต่ละชนิดที่มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัวมาผสมผสานกับความคิดในการกำหนดรูปแบบ อีกทั้งวัสดุยังเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปทรงสุดท้ายของผลงานของข้าพเจ้า โดยที่ความคิด รูปทรง เทคนิคและวัสดุนั้นต้องประสานกันเป็นหนึ่งเดียวตั้งแต่เริ่มต้น

โดยทั่วไปศิลปินจะต้องแสวงหาแรงบันดาลใจเพื่อกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแรงบันดาลใจนี้อาจเกิดจากจินตนาการหรือประสบการณ์ส่วนบุคคล ในกรณีการสร้างสรรค์

ผลงานของข้าพเจ้านั้นจะมีจุดเริ่มต้นมาจากวัสดุสิ่งของเหลือใช้ความบังคาลใจของข้าพเจ้าเกิดจากวัสดุที่ข้าพเจ้าพบ วัสดุจะเป็นตัวกระตุ้นให้ข้าพเจ้าเกิดความคิดเกิดจินตนาการ จากนั้นข้าพเจ้าจึงทำการค้นคว้าหาข้อมูลและความรู้เพื่อให้ข้าพเจ้ามีแนวความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลเมื่อเกิดภาพทางความคิดหรือเกิดภาพในใจขึ้นมาแล้วข้าพเจ้าจึงทำการร่างภาพเหล่านั้นให้ปรากฏขึ้นมา เมื่อได้ภาพร่างแล้วจึงทำการสร้างสรรค์ผลงานจริง

ผลงานศิลปะของข้าพเจ้านั้นมีจุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์ที่หลากหลายผสมผสานกัน ข้าพเจ้าต้องการแสดงออกทั้งความคิด อารมณ์ความรู้สึกและความงามผลงานของข้าพเจ้านั้นมีลักษณะเป็นทั้งรูปทรงและความหมายมีความสำคัญด้วยกันทั้งคู่จะเห็นได้ว่า วิธีคิดและแนวทางการสร้างสรรค์ของข้าพเจ้านั้น มีวิธีคิดเป็นภาพและการใช้ความคิดที่เป็นเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ความรู้สึกและความงามวิธีคิดของข้าพเจ้านั้นที่มีความเชื่อพื้นฐานในแบบ “ภาวะวิสัย” ที่ผลงานมีเรื่องราว เนื้อหา ความหมาย ตลอดจนรูปแบบผลงานของข้าพเจ้ามีลักษณะเป็น “รูปธรรม” ชัดเจน

สิ่งหนึ่งที่ข้าพเจ้าค้นพบจากกระบวนการสร้างสรรค์นี้คือ ศิลปินศิลปะ อารมณ์ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ดังเช่นคำกล่าวของจิตร ภูมิศักดิ์¹ ที่ว่า “ถึงแม้ศิลปินจะพยายามอย่างไร อารมณ์บริสุทธิ์ปราศจากพื้นฐานก็ไม่อาจมีขึ้นได้อยู่นั่นเอง ศิลปะของเขาย่อมสะท้อนแทนอารมณ์ของเขา ที่มีพื้นฐานจากชีวิตจริงอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เลย”¹ ดังนั้นผลงานศิลปะของข้าพเจ้าจึงมิใช่การนำเสนอเพียงรูปทรงทางความคิดแต่เพียงอย่างเดียวผลงานของข้าพเจ้ายังแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกภายในให้ปรากฏออกมาด้วย

¹จิตร ภูมิศักดิ์, ศิลปะเพื่อชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: แม่คำฟาง, 2552), 73.

รายการอ้างอิง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรมควบคุมมลพิษ. ข้อมูลการสำรวจขยะมูลฝอย (First Draft) 77 จังหวัด ปี 2557 (ข้อมูล ณ วันที่ 12 มกราคม 2558). เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก

http://www.pcd.go.th/info_serv/File/WasteProvince58.xls

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. โครงการประกวดสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ฯ 56. เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก

<http://www.environment.in.th/3r/wp-content/uploads/2014/03/project56.pdf>

กัจจกร สุนพงษ์ศรี. ศิลปะสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

จิระพัฒน์ พิตรปรีชา. โลกศิลปะศตวรรษที่ 20. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2552.

จิตติมา [นามแฝง]. “จินตภาพในวัตถุของมณฑลเชียร บุญมา.” *ไฮคลาส* 6, 66 (ตุลาคม 2532): 145-146.

จิตร ภูมิศักดิ์. ศิลปะเพื่อชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แม่คำผาง, 2552.

ชลูด นิ่มเสมอ. “เกี่ยวกับผลงานศิลปะของ ชลูด นิ่มเสมอ.” *ศิลปากร* 29, 4 (กันยายน 2528): 28-42.

มณฑลเชียร บุญมา. “กิจกรรมของชีวิตชนบท.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาจิตรกรรมบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.

_____. *คู่มือภัณฑารักษ์การผลงานศิลปกรรม ชุด ไทย มณฑลเชียร บุญมา*. กรุงเทพฯ: ฉลองรัตน์, ม.ป.ป.

_____. *คู่มือภัณฑารักษ์การผลงานสื่อประสมของ มณฑลเชียร บุญมา เรื่องราวจากท้องถิ่น*. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. ฐานข้อมูลภาพทางศิลปะ. *มณฑลเชียร บุญมา*. เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558.

เข้าถึงได้จาก <http://www.era.su.ac.th/ArtDatabase/ArtImage/P002382.jpg>

มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. *พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

มูลนิธิหอศิลปะแห่งรัชกาลที่ 9. *มณฑลเชียร บุญมา (2496 - 2543)*. เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก

<http://www.rama9art.org/artisan/artdb/artists/home.php?p=profiles&name=Montien%20Boonma>

ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ – ไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:

ราชบัณฑิตยสถาน, 2541.

วิโชค มุกดามณี. **6 ทศวรรษศิลปกรรมร่วมสมัยในประเทศไทย 2486-2546**. กรุงเทพฯ: หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2546.

_____. **สื่อประสมและศิลปะแนวจัดวางในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

วิโชค มุกดามณี และสุธี คุณาวิชยานนท์. **ศิลปะรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 9**. กรุงเทพฯ: คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

สมพร รอดบุญ. **อันเนื่องมาจาก “MIXED MEDIA”**. เข้าถึงเมื่อ 31 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www1.finearts.cmu.ac.th/FOFANew/artarticle/article50010.html>

สิงห์ อินทรชูโต. **Reuse : ศิลปะการคืนชีวิตให้ขยะ**. กรุงเทพฯ: พาบุญมา, 2552.

สุธี คุณาวิชยานนท์. **จากสยามเก่าสู่ไทยใหม่**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

_____. **“โลกรักศิลปิน...ศิลปินรักโลก.”** ใน **The earth loves artists artists love the earth**, 12–14. การแสดงศิลปกรรมครั้งที่ 25 ของอาจารย์คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ: คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

หทัยรัตน์ เสียงดั่ง และชัชฎาภรณ์ กาญจนะจิตรา. **ความเป็นเมืองและขยะ**. เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก

<http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr/annualconference/conferenceiii/Articles/Download/Article10.pdf>

อภิรักษ์ โปษยานนท์ และสุธี คุณาวิชยานนท์. **ตายก่อนดับ : การกลับมาของ มณฑิเยศ บูบุญมา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2548.

อิทธิพล ตั้งโฉลก. **แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิเคชั่น, 2550.

Barnes, Lucinda. **Tony Cragg, sculpture 1975-1990**. London: Thames and Hudson, 1991.

Collins, Judith. **Sculpture today**. London: Phaidon Press, 2007.

Contemporary Fine Arts. **Max Frisinger Noah's Ark (CocoRosie) 2010**. เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.cfa-berlin.com/works/zoomview/3E6685C5DC006BD57A529E8FF09B1E54>

_____. **Max Frisinger Rising (Yoko Ono) 2010**. เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.cfa-berlin.com/works/zoomview/A13CCF754D34DB51CE27318F4FFEA0BE>

Kotz, Mary Lynn. **Rauschenberg, art and life.** New York: Harry N. Abrams, 1990.

Lucie-Smith, Edward. **Artoday.** London: Phaidon Press, 1995.

Rauschenberg, Robert. **Robert Rauschenberg : Work from Four Series : A Sesquicentennial Exhibition.** Houston: Contemporary Arts Museum, 1985.

Robert Rauschenberg Foundation. **Glut (1986–89 1991–94).** เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.rauschenbergfoundation.org/art/series/glut>

The Museum of Modern Art. **Marcel Duchamp Bicycle Wheel New York 1951 (third version, after lost original of 1913).** เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.moma.org/learn/moma_learning/marcel-duchamp-bicycle-wheel-new-york-1951-third-version-after-lost-original-of-1913

The Peggy Guggenheim Collection. **Robert Rauschenberg: Gluts. The American Artist and The Poetic Side of Objects.** เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก http://www.guggenheim-venice.it/img/pdf_press/183pdf2_press_rauschenberg_ENG.pdf

The San Francisco Museum of Modern Art. **Marcel Duchamp Fountain.** เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.sfmoma.org/explore/collection/artwork/25853>

The Tate Gallery. **Tony Cragg Stack.** เข้าถึงเมื่อ 2 เมษายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.tate.org.uk/art/artworks/cragg-stack-t07428/text-summary>

_____. **Tony Cragg Britain Seen from the North.** เข้าถึงเมื่อ 2 เมษายน 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.tate.org.uk/art/artworks/cragg-britain-seen-from-the-north-t03347/text-catalogue-entry>

Cragg, Tony. **Tony Cragg.** เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก <http://www.tony-cragg.com>

Waldman, Diane. **Collage, assemblage, and the found object.** London: Phaidon Press, 1992.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายนิโรธ ทองธรรมชาติ
ที่อยู่	692 ส ซอยจางประสาน ถนนพิพิธ ตำบลบ้านโจด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2518	โรงเรียนอนุบาลชลบุรี ชลบุรี
พ.ศ. 2523	โรงเรียนชลราษฎรอำรุง ชลบุรี
พ.ศ. 2532	วิทยาลัยช่างศิลป์ กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2537	คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2553	ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาทัศนศิลป์ ภาควิชาจิตรกรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการแสดงผลงาน	
พ.ศ. 2534	นิทรรศการศิลป์ 2534 ของนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2535	นิทรรศการศิลป์ 2535 ของนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2536	นิทรรศการภาพพิมพ์ ของ กลุ่ม “Graphic Art” ครั้งที่ 5 ศูนย์สรรพสินค้าโรเจอร์ซิติ กรุงเทพมหานคร การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่ ครั้งที่ 10 หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร การประกวด ศิลปกรรม ปตท. ครั้งที่ 8 หัวข้อ “ทะเล” หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2537	นิทรรศการภาพพิมพ์ของ กลุ่ม “Graphic Art” ครั้งที่ 6 สถาบันสอนภาษา A.U.A. กรุงเทพมหานคร นิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัย 2537 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2539	นิทรรศการศิลป์ 2537 ของนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ กรุงเทพมหานคร จิตรกรรมบัวหลวง ครั้งที่ 20 ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพฯ

- กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2540 นิทรรศการกลุ่ม “Communicate with us” ศูนย์บ้านตึก นนทบุรี
- พ.ศ. 2541 นิทรรศการ “นิพพานในกระเบื้องแดง ความล้มเหลวแห่งการปฏิสนธิ
ของ Generation X” โปรเจ็ค304 กรุงเทพมหานคร
นิทรรศการ “Present” หอศิลป์คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพ
พิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2542 นิทรรศการ “ศิลปะบนภาพถ่ายของ Bernard Faucon ศิลปินชาวฝรั่งเศส”
หอศิลป์คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
กรุงเทพมหานคร
นิทรรศการศิลปะกรรมแก้ว หอศิลป์คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพ
พิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร
นิทรรศการ “อนาคตในใจ” พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์
กรุงเทพมหานคร
นิทรรศการ “New Wave in Town” Loft Art Conner
สยามดิสคัฟเวอรี่ กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2543 นิทรรศการศิลปะนิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีสุดท้าย คณะ
จิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากรและ
หอศิลป์คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
กรุงเทพมหานคร
การแสดงผลงานศิลปะกรรมของศิลปินไทยและศิลปินอิตาลี
หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร